

ØKOKRIM

TRUSSEL- VURDERING | 2025

Miljøkriminalitet

Grunnloven § 112

Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjons-
evne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en
langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etter-
slekten.

Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene
av planlagte og iverksatte inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett
de har etter foregående ledd.

Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører
disse grunnsetninger.

Trusselvurdering 2025 – Miljøkriminalitet, Økokrim
Grafisk formgivning: Økokrim
Opplag og trykk: 500x, Aksell

Forord

Verdien av en bærekraftig natur og et sunt miljø for samfunnet, enkeltmennesker og næringslivet kan ikke overvurderes. Naturen gir oss ressurser og livsviktige økosystemtjenester som er avgjørende både for samfunnets utvikling og norsk næringsliv. Et helsebringende miljø er dessuten grunnleggende for vår livskvalitet som individer. Gjennom Grunnloven § 112 har statens myndigheter et særlig ansvar for å sikre naturen og miljøet – til beste for dagens og kommende generasjoner.

Sommeren 2025 har i både global og europeisk sammenheng vært blant de varmeste som noen gang er registrert. Vi lever i en tid der ekstreme naturhendelser preger nyhetsbildet, og der effektene av klimaendringene blir stadig tydeligere, med konsekvenser for oss alle. Samtidig fortsetter nedbygging og tap av natur å true hele økosystemer, selve grunnlaget for menneskelig liv og velferd.

Utnyttelsen av naturen og ulike tiltak som påvirker miljøet reiser ofte vanskelige spørsmål og interessekonflikter. Staten bruker betydelige ressurser, både lokalt og nasjonalt, på å utrede konsekvensene av slike inngrep. Etterlevelse av gjeldende tillatelser og lovverk er avgjørende for at myndighetene skal kunne oppfylle sine forpliktelser og sikre at naturressursene forvaltes på en bærekraftig måte.

Med dette bakteppet blir forebygging og bekjempelse av miljøkriminalitet stadig viktigere. Denne formen for kriminalitet undergraver fellesskapets verdier og lar noen få berike seg på bekostning av resten av samfunnet. Oppdagelsesrisikoen er lav, siden lovbruddene ofte skjer i randsonen av legale rammer eller i mindre befolkede områder. Konsekvensene kan imidlertid være svært alvorlige, langvarige og ofte grenseoverskridende.

Miljøkriminalitet er ofte lokalt forankret, men den utgjør samtidig en betydelig del av den grensekryssende organiserte kriminaliteten. FN og EU rapporterer om kriminelle nettverk som tjener enorme beløp på bekostning av våre felles naturressurser. Bekjempelse av miljøkriminalitet kan derfor ikke ses isolert, men må forstås som en del av kampen mot annen alvorlig kriminalitet – både nasjonalt og internasjonalt.

Ansvar for å følge opp miljøkriminalitet ligger ikke utelukkende hos politiet. Forvaltningen spiller også en sentral rolle gjennom tilsynsvirksomhet, opp-

følgning av regelverk og ved å anmelde lovbrudd til politiet. Denne første trusselvurderingen som utelukkende omhandler miljøkriminalitet, er ment som et beslutningsgrunnlag som på tvers av politi og forvaltningsorganer kan bidra i bekjempelsen av en kriminalitet som rammer våre felles verdier.

Pål K. Lønseth // Sjef for Økokrim

Innhold

Innledning	7
Hovedutfordringer	8
Utviklingstrekk i samfunnet som påvirker miljøkriminalitet	11
Natur- og faunakriminalitet	15
Ulovlig inngrep i naturen	16
Ulovlig hogst.....	18
Ulovlig jakt på rovvilt	20
Havbruk- og fiskerikriminalitet	25
Ulovlig fiske undergraver bærekraftig forvaltning	26
Villaks og hummer under press fra ulovlig fiske	29
Mangelfull sikring av oppdrettsanlegg truer villfiskbestanden	30
Forurensningskriminalitet	33
Marin forsøpling og forurensning	34
Ulovlig deponering av forurensede masser og avfall på land.....	38
Organisert kriminalitet i et globalt marked	41
Ulovlig eksport av avfall	42
Ulovlig handel med ville dyr og planter	43
Ulovlig eksport av utrangerte kjøretøy	46
Import av falske eller ikke-godkjente produkter som kan være skadelige for helse og miljø.....	49
Sårbarheter.....	50
Anbefalinger	52
Begrepsliste	55
Referanser	58

Foto: Økokrim

Innledning

Denne trusselvurderingen omhandler de mest aktuelle truslene innenfor miljøkriminalitet. Begrepet miljøkriminalitet omfatter et bredt spekter av lovbrudd, men er i denne rapporten begrenset til å omhandle trusler mot naturen.

Vi ønsker at trusselvurderingen skal gi innsikt og bli et utgangspunkt for videre samarbeid med både forvaltningen, næringslivet og andre aktører. Det vil gi bedre muligheter til å forebygge lovbrudd og forhindre at miljøkriminalitet utnyttes som et urimelig konkurransefortrinn.

Det reelle omfanget av miljøkriminalitet er vanskelig å anslå. En viktig årsak er at straffebestemmelser som skal verne miljøet er spredt på flere forvaltningslover og håndteres av ulike tilsyns- og forvaltningsorganer. Kun et begrenset antall lovbrudd blir anmeldt eller på annen måte varslet til politiet. En helhetlig oversikt over miljøkriminalitet forutsetter derfor tett samhandling og effektiv informasjonsdeling mellom politiet og de ansvarlige kontroll- og tilsynsmyndighetene.

Rapportens oppbygging og kilder

Trusselbildet for miljøkriminalitet og faktorer i samfunnet som påvirker disse, presenteres i vurderingens fem hovedkapitler. Innledningsvis presenteres i tillegg tre hovedutfordringer knyttet til miljøkriminalitet. Avslutningsvis beskriver rapporten ulike sårbarheter som kan utnyttes av kriminelle aktører. Til disse er det anbefalt tiltak, på et overordnet nivå.

Selv om truslene er inndelt i ulike kapitler og overskrifter vil de være noe overlappende.

Vurderingen er basert på informasjon fra politiets registre, tilsynsmyndigheter forskning samt ulike internasjonale kilder. Rapporten omfatter også en oversikt som forklarer sentrale begreper. Disse er markert med kursiv i teksten.

Hovedutfordringer

Nedenfor presenteres tre overordnede utfordringer som er felles for mye av miljøkriminaliteten i Norge.

Miljøkriminalitet skjer innenfor legale rammer

Miljøkriminalitet omfatter et bredt spekter av aktører, handlinger og omstendigheter. Flere av aktørene kjennetegnes ved at de driver virksomhet som kombinerer både lovlige og ulovlige aktiviteter. Et eksempel er fiskerinæringen, der legitime aktiviteter kan gå hånd i hånd med ulovlig fangst, feilrapportering av fangst og andre handlinger som undergraver kvoteregnskapet og svekker tilliten til forvaltningen.

Når miljøkriminalitet skjer i tilknytning til ellers lovlig virksomhet, reduseres oppdagelsesrisikoen. Denne risikoen blir ytterligere redusert av at mange overtredelser skjer i avsidesliggende og lite befolkede områder, og at konsekvensene ofte viser seg et annet sted og lenge etter at overtredelsene fant sted. I tillegg finnes det som regel ingen fornærmet i tradisjonell forstand, noe som krever initiativ og oppfølging fra en tredjepart.

Miljøkriminalitet gir stort økonomisk utbytte

Globalt tjener organiserte *kriminelle nettverk* eller andre kriminelle opportunistiske aktører store summer på ulike former for miljøkriminalitet. Også i Norge har politiet erfart at det er betydelige muligheter for økonomisk profitt. I en rekke næringer står en overfor valg der

overholdelse av miljøreguleringer kan bli nedprioritert til fordel for økonomiske hensyn. I andre tilfeller utnytter kriminelle aktører bevisst ordninger som gir muligheter for ulovlig inntjening. Ordninger med forskuddsbetaling, der avfallsaktører mottar midler før avfallet faktisk er behandlet, åpner for mangelfull gjenvinning, ukontrollert eksport, uforsvarlig håndtering av farlig avfall eller at avfall forsvinner uten reell behandling. Også privatpersoner tar valg der økonomiske hensyn prioriteres over pålagte miljøkrav.

Miljøkriminalitet skjer på tvers av landegrenser

Aktørene innenfor kriminalitet som rammer miljøet opererer ofte på tvers av landegrenser og kontinenter. Dette kan skape utfordringer for politiet, ettersom oppfølging av miljøkriminalitet i ulike land varierer.¹ I Norge har politiet sett kriminelle aktører med koblinger til utlandet innenfor ulovlig eksport av elektrisk og

elektronisk avfall (EE-avfall) og ulovlig handel med dyr og planter.² Det organiserte elementet innen miljøkriminalitet er likevel tydeligere i andre deler av verden, der de kriminelle aktørene bruker de samme metodene og transportrutene som for ulovlig handel med våpen, narkotikasmugling og menneskehandel.³ Kriminaliteten påfører mange land store kostnader, inkludert tap av inntekt for utnyttelse av naturressurser og tap av skatte- og tollinntekter.⁴

Utviklingstrekk i samfunnet som påvirker miljøkriminalitet

Trusselbildet knyttet til miljøkriminalitet påvirkes av ulike utviklingstrekk i samfunnet, både av nasjonal og internasjonal karakter.

Klimaendringer forsterker konsekvensene av miljøkriminalitet

Året 2024 var det varmeste året som noen gang er målt, både globalt og i Europa.⁵ Konsekvensene er tydelige ved at klimarelaterte hendelser som orkaner, hetebølger, flommer og store branner blir stadig mer intense og hyppigere. I Norge går oppvarmingen raskere enn det globale gjennomsnittet.⁶ Arktis varmes raskere opp enn resten av kloden, noe som påvirker isforholdene både på sommer og vinterstid.⁷

I denne situasjonen får miljøkriminalitet som ulovlig nedbygging av verdifulle naturområder og ulovlig forurensning alvorlige og vidtrekkende

konsekvenser. Ikke bare enkeltarter, men også hele økosystemer trues. Naturlige økosystemer demper effektene av klimaendringer som flom og jordskred, blant annet ved at våtmarker og skoger absorberer store mengder vann og dermed reduserer flomskader på infrastruktur og jordbruksarealer. Svekkelse eller ødeleggelse av slike økosystemer kan øke sårbarheten for naturkatastrofer, noe som igjen kan føre til økte kostnader for næringslivet og samfunnet.⁸ Dette vil kreve økt innsats og ressursbruk fra politiet knyttet til beredskap.

Klimaendringer og stormaktspolitikk

Den globale politiske sikkerhetssituasjonen er usikker og uforutsigbar. Den nye politiske ledelsen i USA utfordrer etablerte, internasjonale samarbeidsstrukturer og er mer tilbakeholden når det gjelder deltakelse i internasjonalt samarbeid og multilaterale organisasjoner. Europa befinner seg i en ny politisk situasjon, der økt fokus på militær opprustning kan gå på bekostning av internasjonalt samarbeid om ivaretagelsen av miljø og reduksjon i utslipp av klimagasser.

Flere av konfliktene i verden dreier seg allerede om en kamp om ressurser og arealer, og har direkte eller indirekte sammenheng med hvordan verden endres på grunn av de pågående klimaendringene.^{9, 10} Tilgang til ulike ressurser som mat, mineraler og vann vil få økt geopolitisk betydning. Konfliktene vil forsterkes etter hvert som effekten av klimaendringer blir tydeligere, og miljøet får en større strategisk betydning. I slike sammenhenger kan miljøressurser bli strategiske mål eller bli brukt som våpen – for eksempel ved ødeleggelse av vannsystemer, sabotasje av jordbruksområder eller kontroll over mineralforekomster.¹¹

For Norge kan ismeltingen i Arktis, og dermed områdets økte betydning for stormaktsinteresser, bidra til å utfordre norske suverene rettigheter, herunder Norges håndhevelse av norske bestemmelser om ressurskontroll innen fiskeriområdet¹², vern av naturinteresser og

reduksjon av klimautslipp, blant annet på Svalbard. Smeltingen av sommersjøisen fører også til at Arktis blir mer tilgjengelig for kommersiell aktivitet som fiskeri, skipstrafikk, turisme og utforskning av nye ressurser og sjeldne mineraler på havbunnen.¹³ Mindre is i nordområdene vil derfor både true det sårbare økosystemet og føre til økt fare for ulykker og miljøkriminalitet som for eksempel forurensning.

Manglende oppfølging av miljølovgivning

Internasjonalt samarbeid og økende oppmerksomhet om klimaendringer og tap av natur har ført til en rekke nye regelverk og initiativer for å verne miljøet. FN og EU har særlig vært sentrale i dette arbeidet, både i forebygging og bekjempelse av grensekryssende miljøkriminalitet. Norge deltar aktivt i flere slike initiativer, og norske miljølover er i stor grad påvirket av internasjonale forpliktelser. Mange av de vedtatte miljøtiltakene mangler tilstrekkelige ressurser, effektivt tilsyn og sanksjoner som sikrer etterlevelse. Når lover og reguleringer ikke håndheves tilstrekkelig, øker handlingsrommet for aktører som bevisst bryter regelverket.

Digitalisering og teknologisk utvikling

Teknologisk utvikling har gitt nye muligheter for aktører som begår miljøkriminalitet. Digitalisering gjør det enklere å manipulere eller forfalske dokumentasjon. Ved eksport av avfall kan manipu-

lerte funksjonalitetstester eller transportpapirer brukes til å skjule at avfallet er ulovlig. Ved handel med truede arter benyttes forfalskede *CITES*-tillatelser.¹⁴ Anonymiseringsteknologi og digitale betalingsløsninger gir i tillegg økt mulighet til å skjule identitet og transaksjoner, og kamuflere den økonomiske gevinsten fra miljøkriminalitet. Slik kan ulovlig virksomhet fremstå som lovlig og omgå toll- og kontrollregimer.

Sosiale medier og digitale plattformer fungerer som arenaer for meningsutveksling og opinionsdannelse. Strømninger i opinionen kan påvirke politiske prioriteringer, også innen miljø. Samtidig åpner disse plattformene for spredning av desinformasjon som kan svekke tilliten til miljøpolitiske tiltak og redusere viljen til å overholde miljølovgivning.¹⁵

Den teknologiske utviklingen innenfor *generativ kunstig intelligens* byr på store gevinster for samfunnet, men er svært ressurskrevende. En *chatbot* kan bruke ti ganger så mye energi som et ordinært internettstøk, og et bilde skapt med KI like mye energi som å lade en smarttelefon.¹⁶ Samlet sett står digital teknologi og infrastruktur allerede for 10 prosent av det globale strømforbruket, og med fremveksten av KI vil dette tallet øke dramatisk. Økt behov for energi og ressurser vil også påvirke Norge, særlig dersom kraftutbygging intensiveres for å møte etterspørselen.¹⁷ Utbygging av naturområder for å møte et økt energibehov medfører en risiko for ulovlig forurensning

og ulovlig nedbygging av natur. Videre utgjør tette bånd og interessemotsetninger under slike utbyggingsprosesser en risiko for korrupsjon.

Økt forbruk belaster natur og miljø

De siste årene har utviklingen innen netthandel eksplodert, også på tvers av landegrensene. Nettbutikker og billige varer tilrettelegger for handel i store volum til lave priser. Dette øker både forbruket og mengden avfall, og også mengden varer som kan inneholde farlige miljøgifter.

Økt digitalisering og elektrifisering på globalt nivå gir nye muligheter for svært mange mennesker, men fører også med seg et enormt avfallsproblem. Ingen andre typer miljøskadelig avfall vokser raskere i omfang enn elektronikk.¹⁸ Ifølge FN ble 62 millioner tonn elektronisk avfall produsert i 2022, og av dette ble snaut en fjerdedel resikulert.¹⁹ Samme år genererte Norge 27,5 kilo EE-avfall per person, noe som var det høyeste i verden.²⁰ Organisert kriminalitet i avfallsbransjen er et betydelig problem i EU, men også i Norge er det eksempler på ulovlig eksport av EE-avfall, blant annet til Afrika.

Naturmangfoldet påvirkes av mange faktorer. Den største trusselen er arealendringer slik som nedbygging av natur, fordi det ødelegger, deler opp eller reduserer kvaliteten på leveområdene til planter og dyr.

Kilde: Miljødirektoratet

Natur- og faunakriminalitet

Truslene mot natur og fauna spenner over et bredt spekter, blant annet av ulovlige irreversible inngrep. Inngrepene kan hver for seg fremstå som mindre alvorlig. Samlet sett utgjør de imidlertid en trussel mot truede naturtyper og arter.

De ulovlige forholdene er en belastning som kommer i tillegg til den belastningen som lovlig virksomhet utgjør, og kan dermed svekke utredningsgrunnlaget og undergrave en bærekraftig forvaltning. I Norge er antall truede arter økende,²¹ og ifølge FNs naturpanel er én million av jordens åtte millioner arter truet av menneskelig aktivitet.²²

Natur- og faunakriminalitet er ikke bare en trussel mot omfanget og mangfoldet av arter, men også hele økosystemer. Livskraftige økosystemer er essensielle for næringer som landbruk og fiske, som er avhengig av tilgang på fruktbar jord, fisk, vann og biologisk mangfold.

Natur- og faunakriminalitet begås ofte i forbindelse med næringsvirksomhet, men også av privatpersoner. Ulovlig naturinngrep handler i hovedsak om byggetiltak som utføres utover gitte tillatelser, tiltak som utføres uten søknad eller

dispensasjon fra offentlige myndigheter, eller brudd på lovpålagt aktsomhetsplikt. Ulovlig motorferdsel i utmark kan anses som et ulovlig naturinngrep. Den ulovlige ferdselen forsterker belastningen som den lovlige motorferdselen påfører naturen, og kan være mer belastende fordi den skjer utenfor fastsatte rammer. Ulovlig motorferdsel skjer også i sammenheng med ulovlig jakt, blant annet på rovvilt.

Ulovlig jakt, fangst og innsamling av sjeldne arter er en vedvarende trussel. Flere rødlistede norske arter jaktes og fangstes ulovlig, blant annet fordi de av ulike næringer anses som en trussel mot deres inntektsgrunnlag.

Vi trekker i årets trusselvurdering frem tre trusler innenfor natur- og faunakriminalitet som vi vurderer er særlig alvorlige. Disse er ulovlige inngrep i naturen, ulovlig hogst og ulovlig jakt på rovvilt.

Ulovlige inngrep i naturen

Ulovlige naturinngrep omfatter blant annet etablering av veier, uttak og depotering av masser, bygging i strandsonen, inngrep i våtmark og hogst, herunder hogst i kantsoner langs vassdrag. Slike inngrep skjer gjerne når tiltak gjennomføres uten nødvendig tillatelse eller i strid med gitte rammer. Selv mindre inngrep kan få store konsekvenser for økosystemene og naturverdiene de berører. Både lovlige og ulovlige inngrep i naturen som fører til reduserte grøntarealer og færre sjønære områder kan også påvirke menneskers fysiske og psykiske helse negativt.

Ulovligheter i strandsonen er et vedvarende problem som bidrar til tap av verdifulle naturområder, svekket biologisk mangfold og redusert tilgang til kysten for allmennheten. Inngrepene skjer ofte i det stille, gjennom ulovlige bygg, fyllinger og andre, ofte irreversible, tiltak som endrer landskapet.

Brudd på kravet om minstevannføring i elver er en annen form for regelbrudd, særlig i forbindelse med kraftverk og *settefiskanlegg*. Når vann tappes ned mer enn tillatt, kan det gi betydelig økonomisk gevinst, for eksempel ved økt produksjon. Samtidig svekkes økosystemene i og rundt elva: Gyteområder

tørrellegges, vannkvaliteten forringes og det biologiske mangfoldet settes under press.²³

I all hovedsak gjennomføres ulovlige inngrep i naturen av privatpersoner eller kommersielle aktører, men også offentlige myndigheter kan ha en sentral rolle. Inngrepene kan gi en betydelig økonomisk profitt i form av eksempelvis økt bruks- eller salgsverdi av tomter, næringsparker og boliger. Inngrepene varierer i alvorlighetsgrad og er ofte vanskelige å tilbakeføre. Det er lav oppdagelsesrisiko og sakene håndteres som oftest i forvaltningssporet.

I planprosesser som innebærer nedbygging av natur, vil det ofte være sterke økonomiske og politiske interesser involvert. Utbyggere kan tidlig i prosessen få betydelig innflytelse, gjerne via uformelle kanaler.²⁴ Det er eksempler på at grunneiere som ønsker å utvikle egen eiendom til hyttefelt eller næringsområde samtidig har en stilling i den lokale administrasjonen, eller en framtrædende rolle i politikken. Slike rollekonflikter og tette bånd mellom sentrale aktører svekker tilliten til planprosessen og kan påvirke utfallet. I tillegg har mange kommuner begrenset kapasitet og kompetanse. Til sammen kan dette føre til at natur-

og klimakonsekvenser ikke blir tilstrekkelig utredet eller vektlagt i den politiske behandlingen.²⁵

Økokrim har sett at det offentlige selv har vært ansvarlig for ulovlig nedbygging av natur. De siste årene har også flere kommuner blitt anmeldt for ulovlig inngrep i naturen, eller gitt tilskudd til slike. De ulovlige inngrepene har hovedsakelig skjedd i forbindelse med etablering av vei, også i vernede områder. I 2022 ble en norsk kommune idømt en bot på 450 000 kroner for overtredelse av vannressursloven. Boten ble idømt kommunen som *tiltakshaver* for å ha gjennomført hogst i et skogsreservat. Over 500 trær som beskyttet mot avrenning ble hogd, noe som medførte en vesentlig biotopendring for planter og dyr. Våren 2025 ble en kommune ilagt et større forelegg for å ha asfaltert i et naturreservat uten godkjenning. Den såkalte Tjømesaken viste at ulovlige byggetiltak kan foregå sammen med grov korrupsjon og tjenesteforsømmelse i offentlig forvaltning.²⁶ Her ble også en arkitekt dømt for å ha gitt uriktige og villedende opplysninger til bygningsmyndighetene i to byggeprosjekter.²⁷

Ulovlig vannuttak

I 2024 fikk et settefiskselskap 20 millioner kroner i gebyr fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Årsaken var ulovlig vannuttak i Tysse-dalsvatnet i Fjaler kommune.

Settefiskselskapet tappet i 2021 langt mer vann fra et vassdrag enn det som er tillatt. Det er påvist verdifullt naturmangfold i vassdraget og det ulovlige vannuttaket kan ha påvirket dette negativt. Det ble også ansett som alvorlig at nedtappingen varte over en lengre periode. Ifølge NVE hadde settefiskanlegget en betydelig økonomisk gevinst, blant annet fordi vannuttaket ga dem mulighet for å ha mer fisk i anlegget.

Kilde: NVE

Ulovlig hogst

Skogbruket har stor samfunnsverdi, både som næring og som leverandør av råstoff til bygg og industri. I 2024 solgte norske skogeiere tømmer med en bruttoverdi på over 8 milliarder kroner. Dette tilsvarer en økning på 33 prosent fra 2023.²⁸ Tre og treprodukter oppfattes ofte som mer miljøvennlige enn mange andre byggematerialer, og bruken bidrar til å erstatte fossilintensive materialer som stål og betong. Næringen sysselsetter mange over hele landet, og er en viktig del av den grønne omstillingen. Samtidig har skogen en viktig funksjon ved at den regulerer luftkvalitet og lokalklima, lagrer karbon og beskytter mot klimaendringenes effekter ved å dempe risikoen for flom, erosjon og skred som følge av økt nedbør.

Norsk rødliste for arter 2021 viser at 48 prosent av de truede artene i Norge lever i skog. Ved hogst mister de reirplasser, matkilder, skjul og mikroklima. Hogsten rammer dermed hele økosystem som har brukt hundrevis av år for å utvikle seg. Når store, sammenhengende skogsområder stykkes opp, blir det vanskeligere for arter å forflytte seg mellom sine naturlige leveområder, opprettholde genetisk variasjon og tilpasse seg klimaendringene. Med mer ekstremvær kan hogst i sårbare områder få betydelige og katastrofale følger for

miljøet og naturmangfoldet.²⁹

Ved ulovlig hogst blir skog felt eller fjernet i strid med lover og regler som skal beskytte sårbar natur. Skogbruksloven, naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven inneholder alle relevant regelverk. Skogbruksloven er en av de mest sentrale lovene vi har for å fremme bærekraftig skogbruk og sikre miljøverdiene i skogen.

Det er påpekt vesentlige svakheter ved skogforvaltningen i Norge.

Skogforvaltningen bygger på næringens egen kunnskapsinnhenting. Miljøregistrering i skog (MiS) skal kartlegge miljøkvaliteter knyttet til biologisk mangfold og innebærer en registrering av livsmiljøer for arter basert på fastsatte kriterier. Denne metodikken innebærer imidlertid ikke en kartlegging eller registrering av truede arter. Det er eksempler på at store naturverdier med en lang rekke sjeldne naturtyper og truede arter ikke blir funnet av registrantene, som opererer uten krav om formell biologisk kompetanse.³⁰

Politiet har de siste årene mottatt flere anmeldelser og tips som gjelder forhold der skogeier eller tømmerkjøper har vært kjent med at det er registrert rødlistede arter innenfor hogstområdet, og hvor det likevel er gjennomført hogst. I enkelte av tilfellene var det kjente rovfuglreir eller

andre rødlistede arter i de berørte hogst-områdene. Det har også vært eksempler i media hvor utbyggere har felt trær for å legge til rette for byggeprosjekter, til tross for vernebestemmelser.³¹ I andre tilfeller har de gjennomført hogst før en reguleringsprosess har startet, for å unngå krav om naturkartlegging. Utbyggere har også gjennomført hogst etter at reguleringsprosessen har startet, selv om kommunen har stilt krav om naturkartlegging. Først etter hogsten har altså naturverdier blitt kartlagt av biolog.³²

Brudd på skogbruksloven kan innebære alvorlig miljøkriminalitet, men få saker anmeldes til politiet og nesten alle henlegges.³³

Hogst i strid med gjeldende plan- og regelverk er i de fleste tilfeller økonomisk motivert. Etterspørselen etter tømmer har økt internasjonalt, noe som har ført til økte tømmerpriser. Det øker også den potensielle gevinsten ved ulovlig hogst.³⁴ Også i mindre skala kan ulovlig hogst være drevet av økonomiske motiver. Private aktører vil ofte være motivert av ønske om bedre utsikt eller solforhold. Felling av trær i privat regi, i strid med kommunale reguleringsplaner eller andre vernebestemmelser, kan også gi en vesentlig økonomisk gevinst ved å øke eiendommenes verdi.

Forvaltningssanksjoner for ulovlige naturinngrep

Forvaltningen kan ikke ilegge overtredelsesgebyr etter skogbruksloven, slik de kan etter mange andre lovbestemmelser. Sakene under er eksempler hvor det er ilagt gebyr etter energiloven og plan- og bygningsloven.

I 2025 ble et norsk statsforetak ilagt et overtredelsesgebyr på 300 000 kroner fra NVE fordi foretaket hadde gjennomført ulovlig hogst på Tjeldøya i Troms, i forbindelse med anleggsarbeid.

I 2020 fikk en utbygger i Oslo et overtredelsesgebyr på 200 000 kroner for felling av et vernet tre. I 2023 felte samme utbygger et nytt tre uten tillatelse, noe som ga grunnlag for et overtredelsesgebyr på 200 000 kroner.

Kilde: NVE og Oslo kommune

Ulovlig jakt på rovvilt

Ulv, bjørn, jerv, gaupe og kongeørn utgjør de fem største rovdynene i Norge. Med unntak av kongeørnen er de alle oppført på den norske rødlisten, klassifisert som *sterkt* eller *kritisk truet*, og i fare for å forsvinne fra norsk natur.³⁵ Rovvilt har

en viktig rolle i økosystemet ved å bidra til balanse i naturen, ved for eksempel å regulere bytterdyrbestander og redusere sykdom.³⁶

Jakt som foregår i strid med lovverk og tillatelser øker risikoen for at rødlistet

Bestandsstatus for store rovdyn i Norge

Ulv: Vinteren 2024/2025 ble det påvist mellom 59 og 66 ulver i Norge. Av disse hadde 40–47 helnorsk tilhold, mens 19 hadde tilhold på begge sider av riksgrensen mot Sverige. Ulv er kategorisert som kritisk truet.

Gaupe: I 2025 ble det registrert 91 familiegrupper av gaupe, noe som tilsvarer en beregnet bestand på mellom 447 og 630 individer. Tallene gjelder før kvotejakta og før nye unger ble født våren 2025. Gaupe er kategorisert som sterkt truet.

Jerv: I 2024 ble det påvist 61 jervekull i Norge, en nedgang på 3 kull sammenlignet med 2023. Basert på

antall ynglinger de siste tre årene er det nasjonale bestandsestimatet nå på om lag 350 voksne individer. Jerv er kategorisert som sterkt truet.

Bjørn: Det ble i 2024 påvist minst 191 brunbjørner i Norge – 85 hunnbjørner og 106 hannbjørner. Bjørn er kategorisert som sterkt truet.

Kongeørn: I perioden 2015–2019 ble det registrert totalt 1 382 kjente kongeørnterritorier i Norge. Det anslås at mellom 914 og 1 145 territorier var okkupert av kongeørnpar én eller flere ganger i løpet av perioden.

Kilde: Rovdata og Artsdatabanken

Foto: Unsplash

rovvilt dør ut i Norge. Dette kan omfatte jakt på fredede arter, jakt utenom fastsatt sesong, bruk av ulovlige våpen eller andre metoder, eller jakt i områder der det er forbudt. Et annet eksempel på ulovlig jakt er å jage rovvilt fra *forvaltningssone* og inn i soner der det er gitt tillatelse for *lisensfelling*.

Ettersom ulovlig jakt ofte skjer i avsidesliggende utmarksområder med lite ferdsel og lite kontrollvirksomhet, er kriminaliteten vanskelig å oppdage. Likevel har flere personer de siste årene blitt dømt for ulovlig jakt, både i Norge, Sverige og Finland.

Det reelle omfanget av ulovlig jakt mot rovvilt er ukjent. De fire siste årene har den skandinaviske ulvestammen blitt redusert med omlag 25 prosent fra vinteren 2020–2021 til vinteren 2024–2025, det vil si fra i overkant av 500 ulver til i underkant av 400 ulver.³⁷

Registreringer i Norge vinteren 2025 viste det laveste antall familiegrupper og par siden vinteren 2013–2014. I Sverige er det, sammenlignet med forrige vinters overvåking færre familiegrupper og ynglinger, mens antall par er uendret.³⁸ Ifølge Sveriges landbruksuniversitet (SLU) utgjør ulovlig jakt en av de to største truslene mot ulvebestanden i Sverige, i tillegg til forverring av den genetiske variasjonen som følge av innavl.³⁹

Også brunbjørn jaktes ulovlig. I Troms fylke ble det i perioden 2006–2023 registrert totalt 68 unike bjørner. Ifølge Statens naturoppsyn er det overveiende sannsynlig at minst halvparten av disse har blitt ulovlig avlivet. Politiet har også informasjon om at bjørn er blitt jaget over grensen fra Norge til Sverige og skutt der. Etter at det ble innført DNA-prøver som et ledd i overvåkingen av bjørn, har flere bjørner som har vært registrert som savnet i Norge, blitt funnet skutt i Sverige.

Personene som utøver ulovlig jakt på rovvilt tilhører ofte lukkede miljøer, og politiet erfarer at disse samarbeider med tilsvarende miljøer i andre nordiske land. Samtidig er personene ofte integrert i lokalsamfunnet og lite involvert i annen kriminalitet. Motivene for ulovlig jakt er sammensatte. Noen jegere opplever rovdirene som en konkurrent om viltressene, mens andre ser dem som en trussel mot løshundjakt eller beitedyr. For enkelte handler det også om protest mot myndighetenes viltforvaltning.⁴⁰

Myndighetene har de siste tiår tillatt en sterk vekst i oppdrettsnæringen på tross av de miljøproblemer som følger med virksomheten. Som lagmannsretten påpeker innebærer dette at oppdretterne til egen vinning er gitt rett til bruk av allmennhetens naturmiljø og ressurser, og det følger utvilsomt av dette en særlig forpliktelse til å overholde forutsetninger og begrensninger som offentlig myndighet har satt for virksomheten.

Kilde: HR-2015-103-A-
RT-2015-44

Havbruk- og fiskerikriminalitet

Norske fiskere og oppdrettere leverer sjømat av høy kvalitet verden over, og forvaltningen bygger på prinsipper om bærekraft og langsiktig ressursbruk. De fleste aktører følger regelverk og bidrar til verdiskaping, arbeidsplasser og matsikkerhet.

Likevel forekommer alvorlige lovbrudd i hele verdikjeden i næringen. Fra fangst til landing innen fiskerinæringen, og fra fôrproduksjon til slakting i havbruksnæringen. Lovbrudd skjer også i forbindelse med videreforedling, salg og eksport. Store muligheter for økonomisk fortjeneste gjør at kriminalitet i fiskeri- og havbruksnæringen også skjer i organiserte former; planmessig, profesjonelt, over tid og ofte i det skjulte.

Fiskerikriminalitet omfatter feil- og underrapportering av fangst, overfiske og kvotejuks. *High grading* er en form for kvotejuks der fiskerne sorterer vekk fisk for kun å lande fisk av høyeste kvalitet. Dette innebærer at det reelle uttaket av fisk er større enn det som blir landet og registrert.

I havbruksnæringen kan kriminaliteten omfatte produksjon av mer fisk enn tillatt, overskridelser av lokalitetsgrenser,

ulovlig bruk av legemidler, dårlig dyrevelferd, forurensede utslipp og rømming av oppdrettsfisk. Mangelfull sikring av anlegg, ufullstendig rapportering og lav økonomisk motivasjon til å investere i forebyggende tiltak forsterker risikoen.

At fangst ikke registreres, eller dokumentasjon manipuleres, svekker grunnlaget for rettferdig konkurranse, bidrar til markedsvridning og kan presse lovlydige aktører ut. Havbruks- og fiskerikriminalitet kan føre til økologisk ubalanse, svekket ressursgrunnlag og redusert tillit til både næring og forvaltning.

Vi trekker i årets trusselvurdering frem tre trusler innenfor havbruk- og fiskerikriminalitet som vi vurderer er særlig alvorlige. Disse er at ulovlig fiske undergraver bærekraftig forvaltning, at bestanden av villaks og hummer er under press fra ulovlig fiske og at mangelfull sikring av oppdrettsanlegg truer villaksbestanden.

Ulovlig fiske undergraver bærekraftig forvaltning

Villfiskbestandene i norske havområder utsettes i dag for flere former for ulovlig fiske (se faktaboks). I henhold til gjeldende regelverk skal all fangst – uavhengig av art, størrelse eller kvalitet – bringes til land og rapporteres korrekt. Likevel forekommer det omfattende brudd, ofte drevet av økonomiske motiver kombinert med lav oppdagelsesrisiko.

Et gjennomgående trekk er feilrapportering og underrapportering av fangst. Fiskeridirektoratet har i flere kontroller avdekket tilfeller der fartøy har ført opp fangst som betydelig lavere enn det reelle volumet eller oppgitt fisken som en annen art for å omgå reguleringene. Slike lovbrudd svekker kvoteregnskapet og bidrar til at uttaket fremstår mindre enn det faktisk er, noe som igjen undergraver grunnlaget for fastsettelse av bærekraftige kvoter.

Fiske i fredede områder eller i perioder med stenging forekommer også. Et eksempel er et fartøy som i 2024 ble bøtelagt og fikk inndratt verdien av fangsten etter å ha fisket i et område som var midlertidig stengt for å verne gytebestanden av kysttorsk. Denne typen ulovlig fiske har direkte negativ effekt på bestander som allerede er under press fra klimaendringer, forurensning og rømming fra oppdrettsanlegg.

I flere tilfeller ser myndighetene at fiskerikriminaliteten skjer i organiserte former ved at fiskere, mottak og transportører samarbeider systematisk for å omgå regelverket. Organisert fiskerikriminalitet bidrar til å uthule kontrollsystemet og svekker både konkurransevilkår og fiskeriforvaltningens legitimitet.

Ulovlig fiske skjer også i forbindelse med turistfiske. Det økonomiske motivet er ofte betydelig, ettersom verdien av uregistrert eller ulovlig fangst kan utgjøre store summer over tid. I 2024 beslagla Tolletaten over 13 tonn fisk som ble forsøkt tatt ulovlig ut av landet, ofte som fileter.⁴¹

Som verdens nest største sjømateksportør er Norge avhengig av at markedet har tiltro til at norske produkter kommer fra bærekraftig forvaltede bestander, og fra en næring som kan dokumentere lovlighet gjennom hele verdikjeden.

Kilde: NOU 2019:21 –
Framtidens fiskerikontroll

Hva er ulovlig fiske?

Begrepet ulovlig fiske omfatter en rekke ulike regelbrudd i fiskerinæringen, blant annet:

- Fiske uten nødvendig tillatelse: å drive fangst uten gyldig konsesjon eller ut over tildelt kvote. Dette inkluderer fiske utenfor eget kvotegrunnlag eller uten lisens, og er per definisjon ulovlig fangst.
- Fiske i strid med kvoter: å overskride tillatt kvantum for en art. All fangst utover kvoten er uregistrert og bidrar til overfiske.
- Fiske i fredede områder eller perioder: å fiske i geografiske soner eller tidsrom som er stengt for fiske. Slike restriksjoner innføres for å verne sårbare bestander. Brudd på dem undergraver disse vernetiltakene.
- Feilrapportering av fangst: å oppgi fangsten som en annen art, størrelse eller kvalitet enn det som faktisk er tatt. Dette gjøres for å omgå reguleringer (f. eks. melde fangst som mindre verdi-

full art) og krever ofte samarbeid mellom fisker og mottak.

- Underrapportering av fangst: å oppgi et lavere fangstvolum enn det reelle uttaket. Ulovlig fiske kamufleres ofte ved at fartøy og mottak rapporterer mindre fangst enn faktisk tatt, slik at resterende fangst kan selges svart.
- High grading: å kaste ut den mindre verdifulle delen av fangsten for å spare kvote og kun lande fisk av høyeste kvalitet. High grading betyr at bare den beste delen av fangsten tas i land, mens mindre fisk eller skaldyr sorteres ut og kastes over bord uten å rapporteres.

Samlet bidrar disse lovbruddene til at det reelle uttaket av fisk langt overstiger det som rapporteres inn til myndighetene.

Kilde: Nasjonalt tverretattlig analyse- og etterretningssenter (NTAES). Havbruk og fiskeri – verdikjeder, ansvar, lovbrudd. <https://ntaes.no/fisk/>

Foto: Fiskeridirektoratet

Villaks og hummer under press fra ulovlig fiske

Ulovlig fangst av hummer og villaks truer to allerede sårbare arter, som begge er avhengige av streng regulering for å sikre bærekraftige bestander. I begge tilfeller handler trusselen i hovedsak om målrettede regelbrudd – som fiske utenfor sesong, bruk av ulovlige redskaper og manglende rapportering – utført av både fritidsfiskere og kommersielle aktører. Felles for disse artene er høy markedsverdi, lave reproduksjonsrater og menneskeskapt belastning i form av forurensning i havet, inngrep i gyteområder, rømt oppdrettsfisk og introduksjon av fremmede arter. Når høstingen ikke skjer i tråd med regelverket, svekkes gytebestandene og rekrutteringen til artene – med potensielt uopprettelige konsekvenser for både biologisk mangfold og fremtidig fiskeri.

Hummeren er klassifisert i kategorien *sårbar* på norsk rødliste, noe som innebærer at den har høy risiko for å dø ut hvis de rådende forholdene vedvarer. Ulovlig fiske etter hummer forekommer ofte utenfor sesong, med teiner som ikke er merket med eierens navn og adresse, manglende rømmingshull som skal gjøre det mulig for småhummer å slippe ut, eller er utstyrt med forbudte redskaper som ekstra agnkammer eller nettingoverlegg. I en landsdekkende kontrollaksjon i 2024 ble det beslaglagt 263 ulovlige hummer-

teiner på Vestlandet og langs Skagerakkysten. Over 60 prosent av disse ble funnet på Sørlandet.⁴²

Villaksen er på den norske rødlista for arter klassifisert som *nær truet*. Antall laks som kommer tilbake som gytefisk fra havet til Norge var i 2024 det laveste som noen gang er registrert.⁴³ Ulovlig garnfiske, som ofte foregår i fredningsperioder eller i vernede vassdrag, medfører et redusert antall gytefisk i elvene. Samlet sett har det ulovlige fisket svært negative effekter på bestandsnivå. Miljødirektoratet innførte sommeren 2025 de strengeste reglene noen gang og varslet at de ville slå hardt ned på tyvfiske, særlig ulovlig garnbruk.⁴⁴

Flere lovbestemmelser er utformet for direkte eller indirekte å ramme ulovlig fangst av laks. Den mest sentrale bestemmelsen er lakse- og innlandsfiske- loven. Etter straffeskjerpelsen i 2020 ble strafferammen for grove brudd i lakse- og innlandsfiskeloven hevet til fem års fengsel. Et fåtall dommer de siste årene har medført betinget fengsel, tap av rett til å fiske med garn og inndragning av både utstyr og fartøy. I de fleste tilfeller blir det kun ilagt bøter, ofte i størrelsesorden 6 000 til 10 000 kroner. Praksis så langt kan tyde på at det er et stykke igjen før straffeskjerpelsen får full preventiv effekt.⁴⁵

Mangelfull sikring av oppdrettsanlegg truer villfiskbestanden

Miljødirektoratet peker på rømt oppdrettslaks som en av de aller største truslene mot villaksens overlevelse.⁴⁶ I 2019 nådde rømmingstallene for oppdrettslaks et historisk høyt nivå med anslagsvis 284 000 rømte fisk.⁴⁷ Til sammenligning var det bare rundt 500 000 villaks som gikk opp i elvene for å gyte. De siste årene har det vært noe nedgang i rapporterte rømminger, men i 2024 ble omlag 104 000 oppdrettslaks registrert som rømt – det høyeste på fem år.⁴⁸ Det er grunn til å anta at det reelle tallet på laks som rømmer er høyere.

Rømmingene skjer oftest som følge av teknisk svikt i anleggene, dårlig vær og menneskelige feil. Storm og høy sjø kan skade *nøter* og forankringer mens slitasje, feilmontering eller mangelfull sikring gir økt risiko for rømming. I tillegg forekommer rømming under håndtering av fisken – ved sortering, vaksinerings eller flytting.

Oppdrettere har et rettslig ansvar for å sikre anleggene og hindre rømming. Det er ulovlig å ikke sikre anlegget tilstrekkelig eller melde fra om rømming eller å gi uriktig informasjon om fiskemengde. Slike brudd kan kvalifisere som miljøkriminalitet og medføre både straff og administrative sanksjoner. Det kan være økonomisk for-

delaktig for et oppdrettsselskap å unnlate å etterleve bestemmelser i akvakulturlovgivningen, særlig dersom etterlevelse innebærer tekniske tiltak eller lavere produksjonsvolum. Dette kan skape insentiver til å ta større risiko og svekke det forebyggende arbeidet i praksis.

Mange anlegg mangler nøyaktig oversikt over antall fisk i *merdene*. Dette gjør det vanskelig å oppdage og rapportere rømming, slik lovverket krever. Eksempelvis rapporterte en virksomhet til Fiskeridirektoratet at det sto om lag 185 000 fisk i merden før en rømmingshendelse. Etter rømmingen ble det ved avlusing talt 198 000 fisk, over 13 000 flere enn opprinnelig oppgitt før rømmingen.⁴⁹

Den alvorligste konsekvensen av rømming er at oppdrettsfisken kan gyte med villfisk, og forårsake genetiske endringer. Oppdrettsfisk er avlet for rask vekst i menneskeskapte miljøer, og er lite egnet til å overleve i naturen. Dersom den blander seg med villfiskbestanden, vil sistnevntes egenskaper som er utviklet for å overleve i naturen, svekkes. Rømt fisk sprer også lakselus og sykdommer som kan være dødelig for villfisk.

Eksempler på rømmingshendelser fra norsk havbruk 2024–2025

2024: 21 900 oppdrettslaks – Hitra og Frøya, Trøndelag

I 2024 ble det registrert to større rømmingshendelser i Trøndelag. I mai rømte om lag 8 400 oppdrettslaks fra en lokalitet ved Reitholmen i Hitra kommune etter hull i noten. I september samme år rømte ytterligere 13 500 oppdrettslaks fra et anlegg ved Frøya som følge av et tilsvarende nothavari. Rømmingen på Hitra ble anmeldt av Fiskeridirektoratet. Rømmingen på Frøya ble anmeldt av Norges Miljøvernforbund, og er henlagt.

2024: 27 500 oppdrettstorsk – Nesna, Nordland

Omtrent 27 500 oppdrettstorsk rømte fra et anlegg ved Nesna. Åpning i nøtene ble oppdaget av dykkere under rutinekontroll. Per januar 2025 var omtrent 5 100 torsk gjenfanget. Saken er anmeldt av Norges Miljøvernforbund.

2024: Uavklart rømmingsomfang – Tromsø, Troms

I novemer 2024 ble det oppdaget store skader på både indre og ytre not ved en lokalitet i Tromsø kommune. Etter telling ble det registrert et avvik på rundt 42 000 fisk sammenlignet med tidligere rapportert tall. Saken er per medio oktober 2025 ikke anmeldt.

2025: 27 000 oppdrettslaks – Dyrøy, Troms

Omtrent 27 000 laks rømte fra et anlegg i Dyrøy kommune etter at en skade på ytterringen førte til at merden havnet under vann. Per april 2025 var under 5 prosent av fisken gjenfanget. Saken er anmeldt av Norges Miljøvernforbund.

Kilde: Fiskeridirektoratet og Økokrim

Foto: Fiskeridirektoratet

Forurensningskriminalitet

Ved forurensningskriminalitet frigis forurensende substanser som kloakk, olje, miljøgifter og kjemikalier til land, luft og vann. Forurensningen kan forårsake langtidsskader for natur og dyreliv. Kriminaliteten kan også få store negative konsekvenser for menneskers liv og helse.

Det er i utgangspunktet ulovlig å forurense, men forvaltningen gir likevel kommuner og næringsdrivende dispensasjon til ulike utslipp. I slike tilfeller foretas det avveininger mellom hensyn til arbeidsplasser, bosetting og produksjon på den ene siden, og naturens økosystem på den andre. Ulovlig forurensning kommer dermed i tillegg til den lovlige belastningen på natur og miljø.

Brudd på forurensningsloven skjer ofte ved forsøk på å spare kostnader eller ved å unnlate å etablere tilstrekkelige rutiner for å forebygge skadelige hendelser. Slik vil den som forurenser også skaffe seg et konkurransefortrinn fremfor seriøse virksomheter.

I enkelte tilfeller skjer selve forurensningen i utlandet. Ulovlig strandhugging, også kalt *beaching*, er et alvorlig internasjonal problem, og innbefatter at utrangerte skip sendes til utlandet, ofte Asia, for opphugging der. Skipene består av farlige stoffer som forurenser luft, vann og grunn i områder som ligger i tilknytning til skipsopp-

huggingene. Dette utgjør en helserisiko for arbeiderne. Flere norske utrangerte skip har blitt sendt til opphuggingssteder utenfor Europa. I 2022 ble for første gang en norsk skipsreder dømt for forsøk på ulovlig skraping av et utrangert skip i Pakistan.⁵⁰

Ordningen med forskuddsbetaling i avfallsbransjen gir et vedvarende insentiv til å ta snarveier og ta imot mer avfall enn virksomheten kan behandle. Dette medfører en risiko for at miljøgifter kommer på avveie. Politiet ser eksempler på at avfallskriminalitet begås i organiserte former hvor foretak eller nettverk har et bevisst forhold til omgåelse av regelverk, og benytter seg av profesjonelle tilretteleggere. Enkelte aktører som begår avfallskriminalitet er også omhandlet med økonomisk kriminalitet.

Vi trekker i årets trusselvurdering frem to trusler innenfor forurensningskriminalitet. Disse er marin forsøpling og forurensning og ulovlig deponering av forurensede masser og avfall på land.

Marin forsøpling og forurensning

Marin forsøpling omfatter ethvert sakte nedbrytbart, bearbeidet eller modifisert materiale som etterlates eller kastes i sjøen og langs kysten.⁵² Forsøpling av vann og vassdrag som renner ut i havet vil også kunne føre til marin forsøpling. Forurensede vann, vassdrag og hav truer både dyreliv, økosystemer, naturlig ressursgrunnlag og menneskers livskvalitet. I tillegg unndras betydelige pengesummer fra det offentlige når avfall ikke deponeres forskriftsmessig.

Plast er estimert til å utgjøre omtrent 80 prosent av all marin forsøpling.⁵³ Plast er svært motstandsdyktig mot nedbrytning og kan inneholde mange hundre forskjellige kjemiske stoffer, som i kombinasjoner kan gi uante skadelige effekter på økosystemer. Plastforsøpling er dermed et større problem enn annet avfall som brytes raskere ned.

Mange oppdrettsanlegg er bygget av plastmaterialer som slites ned og havner i sjøen som mikroplast. Selv et enkelt oppdrettsanlegg kan føre til omfattende plastforsøpling. I juni 2024 slapp et settefiskanlegg i Finnmark ut rundt 35 millioner små plastkuler i sjøen etter en teknisk svikt. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har anmeldt saken til politiet og viser til at plastutslippet kan

skade dyreliv og at utslippet har ført til permanent skade på miljøet. Videre ble i 2020 et selskap som driver med internasjonal sjøtransport av kjemikalier og gass, anmeldt for brudd på forurensningsloven etter at store mengder med plastpellets ble funnet på strender og i viker på begge sider av Ytre Oslofjord. Det ble gjort funn over kyststrekningen Fredrikstad til Arendal.

I fiskerinæringen skjer plastforsøpling når garn, teiner og liner mistes og etterlates i norske farvann. I Norge er det forbudt å kaste eller unødvendig etterlate fiskeredskap i sjøen, og alle som bruker havet har plikt til å rydde etter seg. Fiskeridirektoratet har i over 40 år gjennomført årlige opprensningstokter for å fjerne tapte redskaper. I 2025 ble det satt ny rekord for tredje året på rad. De fjernet 1 687 garn, tilsvarende omtrent 47 kilometer, samt kilometervis med liner og tauverk fra havbunnen langs norskekysten.⁵⁴ Et eksempel på de rettslige konsekvensene av manglende røkting er den såkalte Nisedommen fra 2024. I denne saken ble en yrkesfisker dømt til fengsel for brudd på dyrevelferdsloven og havressursloven etter å ha unnlatt å røkte garn, som 23 niser senere druknet i.

Plastforsøpling skjer også i forbindelse med anleggsarbeid, der masser med høyt innhold av plast har blitt dumpet i strid med gitte tillatelser.

Både lovlig og ulovlig forurensning kan få vidtrekkende konsekvenser for hav- og kystområder og marine økosystemer. Ulovlig forurensning oppstår for eksempel når petroleumsselskaper overskrider utslippstillatelser, rapporterer feil eller unnlater å håndtere akutte utslipp som pålagt.⁵⁵ Store utslippshendelser er sjeldne i norsk petroleumsvirksomhet, men fire forlis mellom 2004 og 2011 førte til alvorlig oljeforurensning langs kysten. I mai 2025 anmeldte Miljødirektoratet et statseid energiselskap for ulovlig forurensning etter utslipp av rundt 75 m³ råolje i Norskehavet. Utslippet skjedde via renseanlegget for produksjonsvann. Oljeklumper ble funnet fra Frøya i sør til Vega i nord. Selskapet anslår at om lag 20 m³ kan ha drevet i land. Senere har forurensningen nådd viktige og sårbare områder langs kysten av Trøndelag.

Havbruksnæringen står for betydelige utslipp av kjemikalier, organisk materiale og næringssalter, noe som bidrar til overgjødning og oppblomstring av alger. Dette kan føre til redusert vann-

kvalitet og økologisk ubalanse i fjorder og kystområder. En undersøkelse foretatt av Miljødirektoratet viste at ni av ti landanlegg for akvakultur som ble kontrollert i 2024 hadde brudd på regelverk knyttet til utslipp og miljø. Flere av dem var alvorlige.^{56, 57}

Våren 2023 vedtok et norsk foretak i havbruksnæringen et forelegg på kr. 1 400 000 kroner for brudd på forurensningsloven og dyrevelferdsloven etter å ha forårsaket utslipp av omlag 1600 liter klor i sjøen. Utslippet førte til at 96 000 laks som var satt ut i ventemerde på anlegget, døde av kvelning.

Kilde: Politiet

Oslofjorden: Når summen av små inngrep blir en stor miljøtrussel

Miljøet i Oslofjorden er alvorlig sveket. Hovedårsakene er menneskelig påvirkning gjennom forurensning fra landbruk, avløp og industri, overfiske og bygging i strandsonen. Miljøkriminalitet forsterker presset og omfatter et bredt spekter av ulovlige handlinger knyttet til bygging, ressursuttak og forurensning både på land og i sjø. Industri- og anleggsvirksomhet står for mange av de ulovlige forurensningstilfellene, men også lekkasjer fra transport og senking av *fritidsbåter* bidrar.

Vrakbåter er en særlig stor trussel, ettersom plast, glassfiber, olje og andre miljøgifter lekker ut og tas opp i næringskjedene. Denne formen for forurensning utgjør stor fare for utslipp og har alvorlige konsekvenser for livet i sjøen, ettersom båtene kan inneholde miljøgifter som bly, kvikksølv, asbest og olje. Det er om lag en million fritidsbåter i Norge, og etter hvert som de blir utrangerte, velger mange eiere å senke båtene, i stedet for å levere

dem til opphugging. Båteieres ulovlige håndtering av de utrangerte båtene kan skyldes høye utgifter i forbindelse med lovlig deponering av båtene. Båteiere mottar vrakpant, men må selv stå for utgifter knyttet til frakt av vraket.

Presset på dyrelivet er betydelig, både over og under vann. Ulovlig ferdsel i verneområder, forstyrning av hekkende fugl og omfattende ulovlig fiske belaster systemene ytterligere. Bestander av hummer og torsk er nå på historisk lave nivåer.

Miljøtilstanden i Oslofjorden illustrerer hvordan summen av mange, tilsynelatende små lovbrudd kan utvikle seg til en alvorlig trussel mot natur og miljø. Dette er ikke unikt for Oslofjorden, men en utfordring vi finner flere steder i Norge.

Kilder:

- Frigstad m.fl. 2024. Tilstandsrapport for Oslofjorden. Norsk institutt for vannforskning og Miljødirektoratet.
- Myhre. 2025. Hva truer Oslofjorden? Miljøkrim 1/2025. Økokrim.

Ulovlig deponering av forurensede masser og avfall på land

Økokrim er kjent med en rekke tilfeller av ulovlig masse- og avfallsdeponering i Norge. Ulovlig avfallsdeponering innebærer all hensettelse eller lagring av avfall på områder som ikke er godkjent for dette. Dette kan være masser bestående av slam, rivningsmateriale, jord eller stein, snø og eventuelt farlige eller giftige stoffer. Noe av det farlige avfallet havner direkte i naturen, for eksempel ved at det dumpes, graves ned eller helles i kloakken.⁵¹

Ulovlig deponering av masser og avfall utføres hovedsakelig av foretak. Foretakene opererer innenfor en rekke næringer og tar blant annet på seg oppdrag for det offentlige, inkludert spesialiserte tjenester som avfalls- og gjenvinnings-tjenester og energiutvinning. Økokrim har mottatt tips om grunneiere som lar foretak deponere forurensede masser og avfall på egen eiendom og slik sett samarbeider om å deponere massene ulovlig. En slik ordning kan gi betydelige besparelser for de som håndterer avfallet, og stor inntjening for de som stiller grunnen sin til disposisjon. Ulovlig deponering har et stort skadepotensial grunnet store kvanta og lav oppdagelsesrisiko.

Ulovlig deponering kan forårsake

forurensning til luft, dyrket mark, drikkevannskilder, sjø, vassdrag og beiteområder. Dette kan få negative konsekvenser for mennesker, natur og klima. Ulovlige deponier kan også forårsake utslipp av svært farlige klimagasser som for eksempel metan. Konsekvensen er ofte alvorlig, da det medfører forurensning utover det som myndighetene har definert som akseptable nivåer.

For samfunnet kan opprydding av ulovlige deponier være svært kostbart. I forbindelse med at et ulovlig avfallsdeponi ble avdekket i 2020 har oppryddingsarbeidet blitt estimert til å koste mer enn 129 millioner kroner. Det aktuelle deponiet var fylt med mer enn 1 000 tonn avfall.

Også privatpersoner deponerer avfall ulovlig, ved for eksempel nedgravning eller annen type ulovlig hensettelse. Dette gjelder både EE-avfall, metall, byggavfall, plast, isopor og glass m.m. Nye forbruksvaner har også skapt nye typer farlig avfall, eksempelvis el-batterier som kan utgjøre en betydelig brannfare.

Etterforskningen av et ulovlig avfallsdeponi som ble avdekket i 2020 viste at deponiet var fylt med mer enn 1 000 tonn avfall. Avfallet besto blant annet av tekstiler, plast, metaller og byggavfall.

Under Operasjon Demeter i 2024 avdekket Tolletaten og Miljødirektoratet flere forsøk på ulovlig eksport av avfall. Avfallet besto blant annet av brukte biler og bildeler.

Foto: Tolletaten

26254

Organisert kriminalitet i et globalt marked

Norge er en del av et globalt marked der kriminelle aktører profitterer på ulovlig handel. Gjennom ulovlig transport og omsetning av avfall, ville dyr og planter, ulovlige tømmerprodukter eller ikke-godkjente merkevarer oppnår aktørene betydelig fortjeneste.

Aktørene er ofte profesjonelle og organiserte. De utnytter ikke bare den lave oppdagelsesrisikoen, men også de gjennomgående lave strafferammene som i mange land er gjeldende for denne typen kriminalitet. I tillegg begår aktørene ulike former for økonomisk kriminalitet.⁵⁸

Ulovlig handel med *fluorgasser* undergraver systemer for kontroll av utslipp. Utslipp av fluorgasser har store miljømessige konsekvenser, og EU har vedtatt utfasing av fluorgasser innen 2050. I Norge er import av slike gasser strengt regulert og høyt avgiftsbelagt, noe som gir store profittmuligheter for kriminelle aktører.

Et annet betydelig internasjonalt klima- og miljøproblem er ulovlig handel med tømmer og tømmerprodukter. Handelen tapper opprinnelsesland for natur-

ressurser, bidrar til avskoging og er en driver for klimaendringer. Miljødirektoratet gir stadig flere virksomheter overtredelsesgebyr for å ikke ha de nødvendige rutinene og/eller ikke ha risikovurdert produktene de importerer.⁵⁹

Høy fortjeneste, lav oppdagelsesrisiko og lave strafferammer bidrar til at internasjonal miljøkriminalitet vil fortsette å øke i omfang. Vi trekker i årets trusselvurdering frem fire trusler knyttet til grensekryssende miljøkriminalitet som vi vurderer er særlig alvorlige. Disse er ulovlig eksport av avfall, ulovlig eksport av utrangerte kjøretøy, ulovlig handel med ville dyr og planter og import av ikke-godkjente produkter som kan være skadelige for helse og miljø.

Ulovlig eksport av avfall

Internasjonal handel med avfall har økt i takt med intensivert produksjon og konsum. Tekstil-, plast- og EE-avfall er blant avfallstypene som eksporteres ulovlig fra Norge. Europol peker på at avfallskriminalitet ofte er organisert og tett knyttet til den legale avfallssektoren.⁶⁰ Ulovlig avfallseksport kan bidra til å undergrave legale strukturer for avfallshåndtering, i tillegg til å ha skadelig innvirkning på natur, helse og økonomi.

Avfallsmottak får betalt før avfallet er behandlet. Dette gjør ulovlig håndtering av avfall attraktivt for aktører motivert av stor profitt. Politiet har opplysninger om at organiserte kriminelle, enkeltpersoner og selskaper eksporterer avfall ulovlig fra Norge til mottakerland hvor forsvarlig håndtering ikke kan garanteres.

I 2022 ble omtrent 106 000 tonn nye tekstiler tilført det norske markedet, og tallet stiger for hvert år.⁶¹ 1. januar 2025 ble det påbudt å utsortere tekstiler fra restavfall i Norge.⁶² Per tid er det ikke etablert en infrastruktur for å håndtere tekstilavfall tilsvarende mengden som årlig genereres av norske virksomheter og forbrukere. I andre europeiske land har organiserte kriminelle utnyttet tilsvarende hull i avfallshåndteringen, og profittert på å eksportere avfall til lav- og

mellominntektsland.

I Norge forbrukes omtrent 890 000 tonn plast årlig. Estimer viser at 78 prosent av det norske plastavfallet blir brent, ender opp i naturen eller deponeres.⁶³ Øvrig plastavfall resirkuleres eller gjenbrukes. Økokrim er kjent med flere tilfeller av ureglementert utførsel av plast til Vietnam, Malaysia, India, Egypt og Myanmar.

Ulovlig eksport av EE-avfall fra Norge forekommer i et relativt stort omfang. Nordmenn genererer i snitt 27,5 kilo EE-avfall årlig, og er dermed det landet som genererer mest EE-avfall per person.⁶⁴ Norsk og internasjonal lovgivning stiller krav til produktenes tilstand og emballering dersom de skal eksporteres ut av landet. Et prosjekt i regi av returselskaper avdekket ulovlig eksport av norsk EE-avfall til Nigeria, Romania og Litauen.⁶⁵ Videre har tilsynsaksjoner gjennomført av Miljødirektoratet avdekket forsøk på ulovlig eksport av større mengder EE-avfall til vest-afrikanske land.⁶⁶

Ulovlig handel med ville dyr og planter

Ulovlig handel med ville dyr og planter er i internasjonal sammenheng blant verdens største illegale markeder, og er dominert av organiserte kriminelle nettverk. Handelen involverer ofte falske dokumenter og korrupsjon, og særlig i salgsøyemed benytter de kriminelle aktørene seg av legale strukturer og digitale plattformer både på det åpne og det mørke nettet. Nettverkene bruker samme transportruter og metoder som ved smugling og omsetning av andre illegale varer. Den ulovlige innførselen skjer både for videresalg i næringsvirksomhet, og for å komplettere private samlinger.

På dette markedet har også norske aktører en rolle. Årlig avdekkes ulovlig innførsel av ville arter, som for eksempel sjeldne skilpadder, slanger, eller frosker til Norge. Ulovlig handel med reptiler vurderes som en økt trussel i Europa, og samlere vil betale store summer for unike reptilindivider.⁷⁰ For utenlandske aktører er det i all hovedsak Norges rike og varierte fuglefauna som er av stor interesse for både norske og internasjonale kriminelle aktører.⁷¹ Ulovlig sanking av fugleegg i Norge er en reell trussel mot mange fuglearter.⁷²

Ulovlig handel med ville dyr og planter er en direkte trussel mot artenes over-

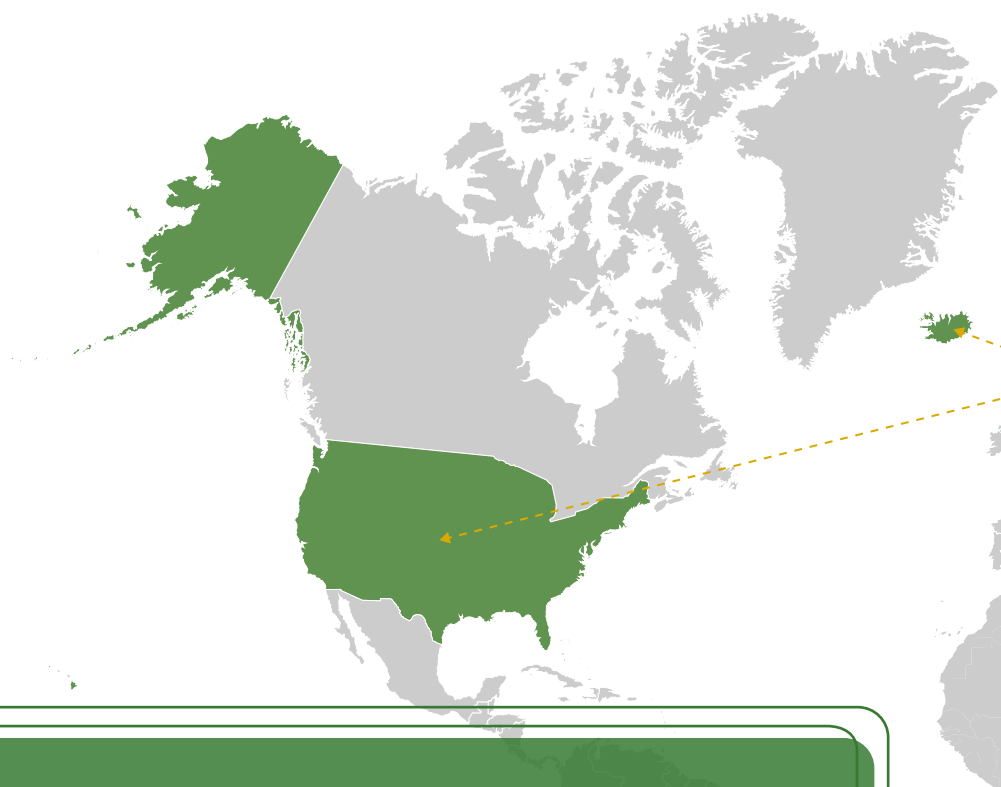
levelse og biologisk mangfold. Særlig utsatt er arter som er spesialiserte på å overleve under helt bestemte vilkår. Biologisk mangfold og intakte økosystemer er avgjørende for vår tilgang til mat, medisiner og naturressurser. Handelen kan også føre til spredning av sykdommer og innføring av fremmede arter som forstyrrer økosystemer og hjemmehørende arter. For dyrene innebærer handelen store lidelser og ofte død.

Forsøk på ulovlig import av ville dyr

Innførsel av eksotiske amfibier og pattedyr til Norge er forbudt.

I 2023 ble en mann anmeldt for forsøk på import av seks blå pilgiftfrosker til Norge. Frosken er oppført på CITES-forskriftens vedlegg I, liste B – dyr som står i fare for utryddelse dersom det ikke kommer på plass regulering.

Kilde: Økokrim

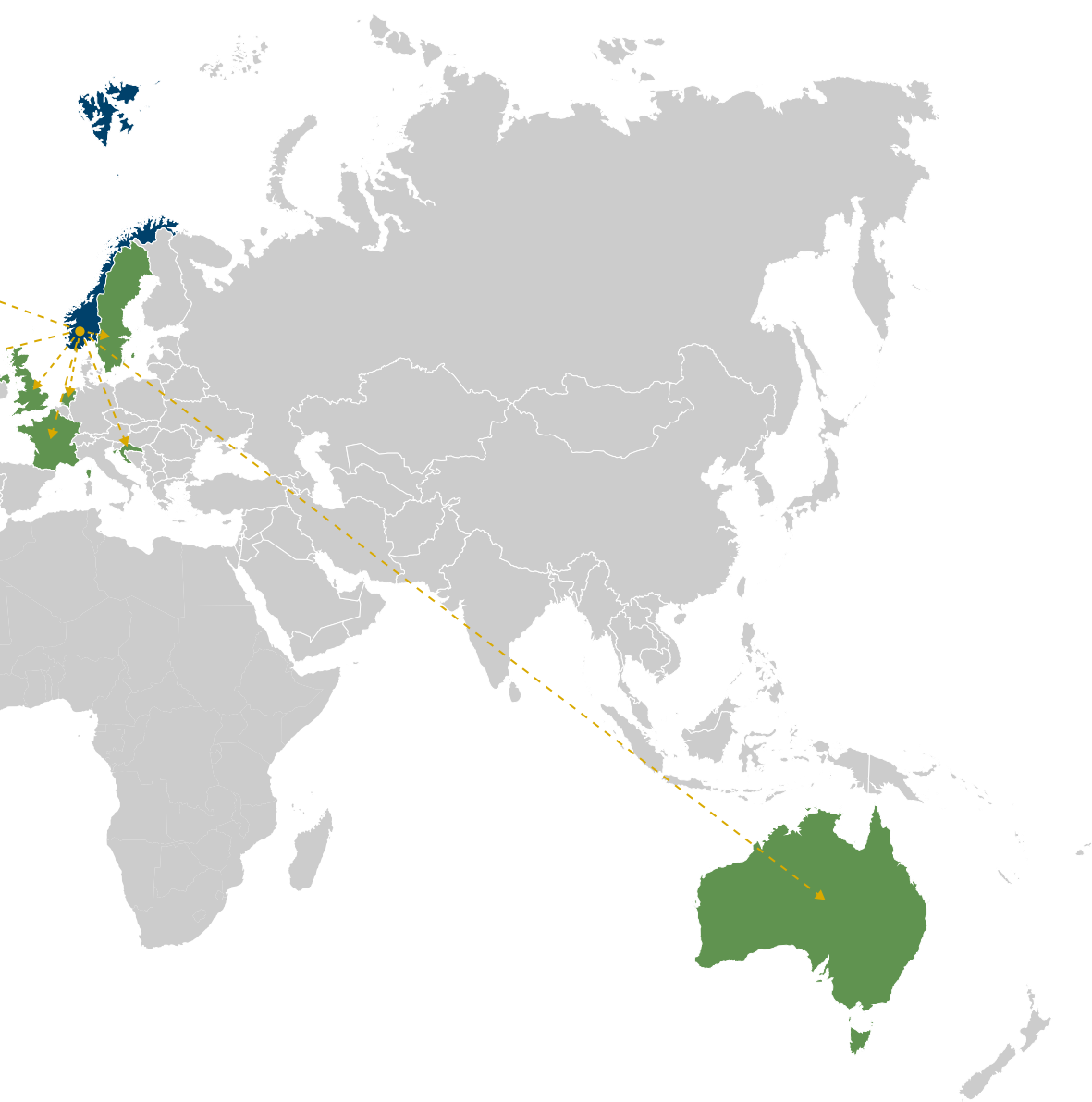

Internasjonalt nettverk av eggsamlere

I 2023 avdekket politiet et nettverk av eggsamlere i Norge. Under etterforskningen ble over 50 000 egg beslaglagt, mange fra kritisk og sterkt truede arter. I saken har det vært totalt 15 siktede. Per medio oktober er to av sakene avgjort med dom og forelegg, mens de øvrige fortsatt er under etterforskning. Under etterforskningen ble det også avdekket et omfattende internasjonalt nettverk, med knytninger til blant annet Australia og Storbritannia. På bakgrunn av

informasjon fra norsk politi aksjonerte australsk politi mot en mann i 60-årene i Tasmania, og beslagla en samling på over 3400 australske og CITES-listede fugleegg. I tillegg aksjonerte britisk politi mot flere personer ulike steder i England, og tok beslag i over 6000 egg. Saken skal være det største av sitt slag i Storbritannia når det gjelder antall egg og nettverkets omfang.

Kilde: Økokrim

Ulovlig eksport av utrangerte kjøretøy

Utrangerte kjøretøy som eksporteres fra Europa, har vist seg å i stor grad ende opp i lav- og mellominntektsland.⁶⁷ Her blir kjøretøyene enten satt i stand for videre bruk, eller demontert for videresalg av delene. Slik eksport er ulovlig i henhold til norsk lov og internasjonale forpliktelser, og kan få store konsekvenser for miljøet, folks helse og sosiale forhold i mottakerlandet. Den dårlige tilstanden på kjøretøyene fører til at de raskt ender opp som avfall, ofte av svært forurenset karakter. Dersom kjøretøyene blir demontert, utføres dette arbeidet i strid med gjeldende europeiske standarder, noe som blant annet innebærer at farlige kjemikalier frigis til luft og vann.⁶⁸

Kjøretøy som eksporteres ulovlig fra Norge, kjøpes hovedsakelig via digitale markedsplasser. Her selges ofte utrangerte biler som debiler, da de kan selges til en pris høyere enn vrakpant. Nylig har politiet også erfart at eksportører tar direkte kontakt med bileiere. I disse tilfellene er ikke kjøretøyene nødvendigvis ødelagte ved forespørsel om kjøp/salg.

Eksportørene opererer alene eller i

mindre, organiserte grupper. Ødelagte kjøretøy eksporteres fra Norge både sjø- og landeveien og flere eksportører bruker de samme tilretteleggerne og shippingsselskapene. Noen eksportører benytter seg av transittland som Sverige, Tyskland og Belgia før kjøretøyene eksporteres videre ut av EU. Ulovlig eksport av kjøretøy har lav oppdagelsesrisiko, og muligheten for høy fortjeneste er stor. Eksportører har oppgitt at de kan tjene mellom 7 000 og 25 000 kroner på eksport av ett kjøretøy. Det foreligger også informasjon om at varer som EE-avfall, kontanter, sykler, narkotika og tørrfisk eksporteres sammen med kjøretøyene, noe som bidrar til å øke fortjenesten. Økokrim har over flere år sett at personer som er involvert i ulovlig eksport av ødelagte kjøretøy, også er involvert i annen kriminalitet som bedrageri, hvitvasking og ulovlig bruk av arbeidskraft.

Den ulovlige eksporten drives av høyt forbruk i eksportlandene, samt høy etterspørsel og lite kontrollvirksomhet i mottakerlandene.⁶⁹

Global aksjon mot ulovlig avfallseksport

I november 2024 gjennomførte Verdens tollorganisasjon en global aksjon (Operasjon DEMETER X), der hensikten var å avdekke ulovlig eksport av avfall. Aksjonen var den tiende i sitt slag. 110 land deltok, og det ble tatt 450 beslag. Totalt besto beslagene av 984 tonn avfall, inkludert plast, metall og elektrisk og elektronisk avfall. Over halvparten av beslagene var avfall som skulle transporteres fra Europa til hovedsakelig land i Afrika eller Asia.

Under aksjonen avdekket Tolletaten i Norge flere containere med ulovlig avfall, hovedsakelig brukte biler og bildeler. Det ble også funnet elektrisk og elektronisk utstyr. Innholdet var deklart som brukte varer, men dokumentasjon og inspeksjon viste at deler av innholdet var avfall. Varene inneholdt farlige stoffer som bly, kvikksølv og det giftige grunnstoffet

kadmium. Sakene er anmeldt, og per medio oktober 2025 fortsatt under etterforskning.

Feil håndtering av avfall kan forurense både drikkevann og jord. I tillegg kan de som jobber med å demontere og resirkulere disse produktene, få alvorlige helseproblemer som følge av eksponering for farlige stoffer. Resirkulering skjer ofte ved at man brenner gjenstandene, for deretter å sitte igjen med metallene, som kan videreselges. Brenningen gjøres stort sett uten beskyttelse, og den giftige røyken kan være svært helseskadelig.

Kilder:

- World Customs Organization. Operation Demeter X sheds light on the extent and trends of the trafficking of wastes and ozone depleting substances. Datert 26.11.2024.
- Tolletaten. Pressemelding 10.12.2024.

Etter at Tolletaten varslet Miljødirektoratet om forsøk på import av falske Labubu-bamser, ble disse sendt til kontroll. Analyse viste at piratkopibamsene inneholdt farlige tinnforbindelser. Den ekte bamsen inneholdt ikke forbudte stoffer. Kilde: Miljødirektoratet

Import av falske eller ikke-godkjente produkter som kan være skadelige for helse og miljø

Ikke-godkjente produkter kan, sammen med falske merkevarer, utgjøre en trussel for miljøet og forbrukernes helse og sikkerhet. I sin årlige trusselvurdering trekker Europol frem omsetning av ikke-godkjente plantevernmidler og bilder – særlig airbager – som eksempler på trusler både for miljø, helse og sikkerhet for samfunnet og enkeltmennesket.⁷³

Produktkontrollen regulerer lovlig nivå av miljøgifter i produkter i Norge. Med økende netthandel på tvers av landegrensene, blir både selskaper og enkeltpersoner importører av produkter som det er vanskelig å avgjøre om er trygge å kjøpe og bruke.⁷⁴ I 2024 ble det gjennomført kontroll av 210 varer fra 87 ulike markedsplattformer, nettbutikker og *dropshippingbutikker*. Under kontrollen ble det avdekket at 147 (71 prosent) av varene ikke var i tråd med regelverket til EU/EØS. Hele 81 prosent av varene fra dropshippingbutikker inneholdt feil.⁷⁵

Forretningsmodellen dropshipping som brukes av flere nettbutikker innebærer at varen sendes direkte til kunden fra leverandør. Hvis en norsk forbruker handler fra en butikk som bruker dropshipping, vil vedkommende selv regnes som importør av varen og stå ansvarlig

for innholdet. Leverandørene holder ofte til i land utenfor EU/EØS, og det kan være vanskelig for forbrukeren å avdekke hvem leverandøren er og hva produktet inneholder.⁷⁶

Både i nasjonal og internasjonal sammenheng er matsvindel en vedvarende trussel.⁷⁷ Økokrim er kjent med flere saker hvor det er forsøkt smuglet inn animalske produkter og andre risikoprodukter som kan føre med seg sykdommer fra både folk og dyr. Kontroll har avdekket at disse produktene med overlegg feilmerkes, enten med feilaktig fremstilling av innhold eller at det settes på en ny «best før»-dato.

For kriminelle aktører er ulovlig import av falske og ikke-godkjente produkter en lukrativ næring. Sammenliknet med annen alvorlig organisert kriminalitet er både strafferammen og oppdagelsesrisikoen lav.⁷⁸ Ifølge Europol er handel med falske merkevarer over landegrensene, også omtalt som *IPR-kriminalitet*, ofte drevet av profitt-drevne organiserte kriminelle nettverk. Noen av fremgangsmetodene de bruker for omsetting av falske produkter er korrupsjon, misbruk av legale strukturer og både digitale og analoge markedsplasser.⁷⁹

Sårbarheter

Nedenfor presenteres forhold som kan betegnes som sårbarheter, det vil si forhold, innretninger og mangler ved eksempelvis vårt kontrollsystem og vår kriminalitetsbekjempelse, som kan bli utnyttet av trusselaktører, og derigjennom bidra til kriminalitet.⁸⁰

Svakheter i miljømyndighetenes tilsynsvirksomhet

Forvaltningens oppfølging av miljøregelverket er ressurskrevende. Sett opp mot oppgavene har tilsynsmyndighetene begrensede ressurser, noe som gir færre tilsyn enn behovet tilsier. En stor mengde tips og bekymringsmeldinger vurderes hvert år som relevante, men bare få av disse følges opp med tilsyn eller saksbehandling. På flere områder baseres tilsynsvirksomheten i tillegg på egenrapportering. Dette medfører en sårbarhet ettersom aktører kan tilpasse og tilbakeholde informasjon.

Manglende prioritering, kompetanse og ressurser i politiet

Politiet mangler tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å etterforske miljøkriminalitet. Dette fører til lang saksbehandlingstid og at mange saker

sendes tilbake til forvaltningen. Manglende oppfølging og prioritet hos politiet kan bidra til at forvaltningen unnlater å anmelde selv alvorlige lovbrudd. Uten strafferettslig oppfølging mister politiet oversikt over koblinger til annen kriminalitet, ulovlig utbytte blir ikke inndratt, og allmennpreventive effekter svekkes.

En særskilt utfordring er at miljøkriminalitet ikke er godt nok forankret i politiets kompetansebygging og styringssystemer. Fagområdet inngår i liten grad i politiets utdanning og etter- og videreutdanning, og kunnskapen når dermed ikke ut i hele organisasjonen. Styringssystemene er ofte knyttet til antall avgjorte saker og kort saksbehandlingstid. Dette gir insentiver til å prioritere små og enkle saker fremfor større og mer komplekse saker som krever langvarig og ressurskrevende etterforskning. Forebygging nedprioriteres fordi det ikke gir like målbare resultater som etterforskning og påtale, til tross for at det er politiets primærstrategi.⁸¹ Resultatet er at politiets kapasitet og kompetanse brukes på en måte som svekker muligheten til å forebygge, avdekke og straffe- forfølge alvorlig miljøkriminalitet.

Mangelfulle systemer for samarbeid og informasjonsdeling

Beskyttelse av miljøverdier reguleres av mange lover, som igjen følges opp av ulike tilsynsmyndigheter. I tillegg kommer politiets håndtering av straffbare lovbrudd. For å avdekke aktører som begår lovbrudd på tvers av områder og landegrenser, kreves god samordning mellom etatene og politiet.

Fragmenterte systemer og ulike digitale løsninger svekker muligheten til å se helheten i kriminaliteten, noe som reduserer mulighetene til treffsikre tiltak, både forebygging og i reaktivt spor. Også manglende informasjonsdeling, innenfor allerede lovregulerte rammer, skaper handlingsrom for aktører i grenseflatene mellom ulike myndigheters ansvarsområder.

Tette bånd mellom aktører

I flere saker står personlige, økonomiske og/eller politiske interesser i motsetning til miljøhensyn. Tette bånd eller rollekonflikter kan føre til at beslutninger fattes på uriktig grunnlag og øke risikoen for korrupsjon, dokumentforfalskning eller uriktig forklaring til offentlig myndighet. Det kan også føre til at det blir gitt

dispensasjon i saker som bryter med overordnet regelverk eller brudd på konsekvensutredningsforskriften. I tilfeller hvor det er tette bånd mellom utbygger og den som gjennomfører naturkartlegginger kan dette føre til at kartleggingen ikke er nøytral eller har tilstrekkelig kvalitet. Et annet eksempel er tilfeller der korrupsjon fører til innvilgelse av dispensasjoner og tillatelser som ellers ikke ville blitt gitt.^{82, 83}

Statsforvalterne har under de siste stortingsperiodene fått føringer om å fremme færre innsigelser av hensyn til det lokale selvstyret.^{84, 85, 86} Mindre kontroll av lokale beslutningstakere og helhetlig tilsyn er en sårbarhet som øker risikoen for ulovlig forskjellsbehandling, myndighetsmisbruk og korrupsjon.⁸⁷ Når det gjelder korrupsjon viste Transparency International sin korrupsjonsindeks for 2024 at Norge fikk sin laveste poengsum på ti år.⁸⁸ Dette understøttes av en innbyggerundersøkelse i 2024 som viste en økning i andelen av befolkningen som tror det foregår korrupsjon i stat og kommune.⁸⁹

Anbefalinger

For å styrke arbeidet mot miljøkriminalitet kan det treffes en rekke tiltak. Flere av tiltakene reiser prioriteringss spørsmål og kan være politisk omstridt fordi de kan komme i konflikt med andre samfunnshensyn enn kriminalitetsbekjempelse. Vektingen mellom ulike interesser er en politisk oppgave. Økokrim gir kun faglige innspill på hva som isolert sett vil kunne styrke arbeidet mot miljøkriminalitet.

Styrke kapasitet og kvalitet i tilsynsarbeidet

Tilsynsmyndighetenes kontrollvirksomhet bør styrkes. Flere og mer omfattende kontroller kan bidra til at tips og bekymringsmeldinger følges opp og overtredelser avdekkes. Tilsynsmyndighetene er i mange tilfeller de første som avdekker lovbrudd og uregelmessigheter som senere behandles av politiet. En styrket førstelinje vil både bidra til at myndighetene selv kan nå sitt mandat mer effektivt, og samtidig legge grunnlag for politiets og påtalemyndighetens arbeid. Gjensidig informasjonsdeling mellom politiet og tilsynsmyndighetene kan styrke kvaliteten på kontrollarbeidet, gi bedre prioriteringer og øke treffsikkerheten i begge ledd.

I tillegg bør tilsynsmyndighetenes evne til å systematisere og strukturere informasjon styrkes. Store mengder tips og observasjoner blir i dag registrert. Uten en tydelig forventning om å systematisere og dele denne kunnskapen går viktig informasjon tapt, og potensialet for målrettet etterretning og etterforskning reduseres. Et styrket tilsynsapparat – med bedre verktøy for kunnskapsinnhenting og deling – vil kunne gi et vesentlig bedre beslutningsgrunnlag både for forvaltningen og for politiet.

Øke prioritering, kompetanse og ressursbruk i politiet

Det siste året har Politihøgskolen rekruttert kompetanse innen fiskerikriminalitet og igangsatt studie innen fiskeri- og miljøkriminalitet. I tillegg er det besluttet iverksetting av en ettårsutdanning i etterforskning, som åpner for personell med relevant miljøbakgrunn. Det er grunn til å tro at begge tiltakene kan styrke kompetansen innen miljøkriminalitet. Fagområdet bør imidlertid styrkes ytterligere, og det kan vurderes om faget også bør inngå i grunnutdanningen på Politihøgskolen. Det bør utvikles ytterligere digitale læringsressurser som er tilgjen-

gelige for hele politiet. Videre må politiets forebyggende enheter og funksjoner trekkes tydeligere inn i politiets styrings-systemer.

Styrke tverretatlig, tverrsektorielt og internasjonalt samarbeid

Det bør etableres tydelige kontaktpunkter mellom politiet og sentrale tilsynsmyndigheter, med klare rutiner for gjensidig varsling og deling av opplysninger. Alvorlige tilsynsfunn som ikke anmeldes, bør gjøres tilgjengelige for politiet, slik at de kan inngå i etterretning og bidra til et mer helhetlig bilde av kriminaliteten. Også næringslivet kan spille en viktig rolle i forebygging og bekjempelse av miljøkriminalitet. Næringer innen havbruk, fiskeri, avfall og transport har informasjon som kan styrke politiets etterretning og bidra til tidlig varsling av ulovlige forhold.

Internasjonalt deltar Økokrim allerede i flere samarbeidsfora og operasjoner. Miljøkriminalitet er i flere sammenhenger grenseoverskridende og utfordringene er de samme for veldig mange land.⁹⁰ Håndteringen av utfordringene krever derfor samarbeid og felles innsats. Derfor bør felles og internasjonale trusler, særlig

i Europa, gjenspeiles i nasjonale prioriteringer og i samarbeidet med forvaltningen.

Styrke nasjonal kartlegging og oversikt over miljøinformasjon

I saker som gjelder miljøhensyn vil et nøytralt og objektivt kunnskapsgrunnlag bidra til å forebygge ulovlig forskjellsbehandling, myndighetsmisbruk og korrupsjon. Utvikling og økt bruk av digitale løsninger for bedre kunnskap og oversikt over natur, herunder naturtyper, arter og klassifisering, reguleringer og tillatelser til inngrep, vil kunne være viktige verktøy i denne sammenheng.

Begrepsliste

Beaching er engelsk for ulovlig strandhugging. Begrepet innbefatter at utrangerte skip sendes til utlandet, ofte Asia, for opphugging der.

Chatbot er et dataprogram som er laget for å simulere en samtale med et menneske.

CITES er Konvensjonen om internasjonal handel med truede arter av vill fauna og flora. Det norske regelverket omtales ofte som CITES-forskriften. Formålet med forskriften er å bevare arter som er omfattet av CITES-konvensjonen og andre naturlig villlevende arter som er eller kan bli truet av utryddelse som følge av handel.

Dropshipping er en forretningsmodell som innebærer at varen sendes direkte til kunden fra leverandør. Leverandørene holder ofte til i land utenfor EU/EØS, og det kan være vanskelig for forbrukeren å avdekke hvem leverandøren er og hva produktet inneholder.

Flatehogst innebærer at alle trærne i et hogstområde, med unntak av livsløps-trærne, avvirknes. Livsløps-trærne skal bli igjen i skogen til de er helt nedbrutt.

Fluorgasser er syntetiske og ikke biologisk nedbrytbare gasser. Fluorgasser er sterke klimagasser da de har et høyt globalt oppvarmingspotensial, noe som betyr at de bidrar betydelig til global oppvarming.

Forvaltningssone for rovdyr er et definert område hvor rovdyr skal ha prioritet, og beitedyr skal ha prioritet i områder utenfor.

Fritidsbåt defineres av Miljødirektoratet som et fartøy med skroglengde inntil 15 meter, uavhengig av totalvekt, og som brukes utenfor næringsvirksomhet.

Generativ kunstig intelligens er teknikker innen maskinlæring der målet er å etterligne et datamateriale.

High grading innebærer å kaste ut den mindre verdifulle delen av fangsten for å spare kvote og kun lande fisk av høyeste kvalitet.

Intellectual Property Rights (IPR) er brudd på immaterielle rettigheter. Brudd på IPR-regelverket (piratvarer) dreier seg om brudd på varemerke-, design-, merkedsførings og patentrettigheter.

Kriminelle nettverk brukes i denne rapporten om miljøer, gjenger, grupperinger eller sett av individer som samarbeider om den kriminelle virksomheten.

Kritisk truet er definert i Artsdatabanken som ekstrem høy risiko for utdøing.

Lisensfelling er såkalt «skademotivert felling» av et bestemt antall individer av en viltart. Lisensfelling er ikke jakt motivert ut fra å høste ressurser fra naturen, men felling motivert ut fra behovet for å redusere skader. Lisensfelling er hjemlet i Naturmangfoldsloven § 18.

Merd er en innhegning av oppdrettsfisk.

Miljøregistrering i skog (MiS) er skogbrukets kartleggingsverktøy for å fremskaffe tilstrekkelig informasjon om miljøkvalitetene i skogen.

Næringssalter er oppløste mineraler i vann, spesielt nitrogen og fosfor. Nitrogen og fosfor inngår naturlig i kretsløpet, men kan i store mengder forstyrre økosystemer. I havbruk slippes næringssalter ut fra fiskeavføring og fôr, og bidrar til overgjødning og oppblomstring av alger.

Nær truet er definert i Artsdatabanken som når en art er vurdert til å legge tett opp til å kvalifisere til «kritisk truet» eller «sterkt truet», eller «sårbar», eller trolig vil det i nær fremtid.

Nøter (en not) er et fiskeredskap som stenger fiskene inne slik at de ikke unnslipper.

Røkting innebærer at man trekker redskap ut av vannet og tar hånd om fangsten, før man eventuelt setter redskapet ut igjen.

Settefiskanlegg er et oppdrettsanlegg som produserer yngel, settefisk eller smolt i ferskvann.

Sterkt truet er definert i Artsdatabanken som svært høy risiko for utdøing.

Sårbar er i Artsdatabanken definert som høy risiko for utdøing.

Tiltakshaver er en fellesbetegnelse på den enkeltpersonen, institusjonen, organisasjonen eller foretaket som arbeid etter plan- og bygningsloven utføres på vegne av (byggherre), eller som står for gjennomføringen av et bygge- eller anleggstiltak.

Referanser

- 1 Egmont Group of Financial Intelligence Units . 2025. *The Role of FIUs in Fighting Environmental Crimes. Public Summary.*
- 2 Økokrim. 2020. Høringssvar – NOU 2020: 4 Straffelovrådets utredning nr. 1: *Kriminalisering av deltakelse i og rekruttering til kriminelle grupper.*
- 3 Økokrim. 2020.
- 4 Europol. 2022. *Environmental crime in the age of climate change. Threat assessment 2022.*
- 5 Copernicus Climate Change Service (C3S/European Commission by the European Centre for Medium-Range Weather Forecasts. 2025. *Global Climate Highlights 2024.*
- 6 Klima- og miljødepartementet. 2023. *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn.* Meld. St.26 (2022-2023).
- 7 Isaksen, Nordli, Ivanov et al. 2022. *Exceptional warming over the Barents area.* Nature. Com. Scientific reports 12, 9371.
- 8 Hole, Tomter og Gilbert. 2024. *Kampen om arealene: Trilemmaet natur, klima og næringsutvikling.* PwC, ZERO og Sabima.
- 9 Forsvarsdepartementet. 2020. *Evne til forsvar – vilje til beredskap.* Prop. 14 S (2020–2021).
- 10 Beadle og Diesen. 2015. *Globale trender mot 2040 – implikasjoner for Forsvarets rolle og relevans.* FFI-rapport 2015/01452.
- 11 United Nations Environment Programme (UNEP). 2009. *From Conflict to Peacebuilding. The Role of Natural Resources and the Environment.*
- 12 Forsvarsdepartementet. 2020.
- 13 Miljøverndepartementet. 2013. *Klimatilpasning i Norge.* Meld.St.33 (2012–2013).
- 14 CITES. 2022. *Fraud warning.* Nettside: https://cites.org/eng/news/sundry/2007/fraud_warning.shtml. Datert: 28.10.2022.
- 15 Analyse & Tall. 2025. *Klimamyter i sosiale medier.*
- 16 Teknologirådet. 2024. *Kunstig intelligens, knappe ressurser og klimaomstilling.*
- 17 Teknologirådet. 2024.

- 18 Andreassen og Julsrud. 2023. *Vi må bruke elektronikk på en annen måte*. Senter for klimaforskning. CICERO. Nettside: <https://cicero.oslo.no/no/artikler/ma-bruke-elektronikk-pa-en-annen-mate>. Datert: 11.04.2023.
- 19 Althaf m.fl. 2024. *Global E-waste Monitor 2024*. International Telecommunication Union (ITU) and United Nations Institute for Training and Research.
- 20 D'Angelo, Schubert, Yamamoto, Aldé, Bourgé and Abbasi. 2025. *National E-waste monitor 2025 - Norway*. United Nations Institute for Training and Research og Klima- og miljøinstituttet NILU.
- 21 Artsdatabanken. 2021. *Endringer fra 2015 til 2021*. Nettside: <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater/Endringerfra2015til2021>. Datert: 25.11.2021
- 22 Klima- og miljødepartementet. 2020. *Miljøkriminalitet*. Meld. St. 19 (2019-2020).
- 23 Norges vassdrag- og energidirektorat. 2024. *Krav knyttet til manøvreringsreglement*. Nettside: <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonsbehandling-av-vann-kraft/vilkaarsrevisjoner-innkallinger-og-omgjoeringer/vilkaarsrevisjoner/krav-knyttet-til-manoevreringsreglement/>. Datert: 12.09.2024.
- 24 Brendehaug og Groven. 2024. *Litteraturstudie om arealbruk, klima og natur. Vilkår for at samspeleffekter mellom klima og natur blir forstått og vektlagt i politiske avgjerder om arealendring*. Vestlandsforskning.
- 25 Hole, Tomter og Gilbert. 2024.
- 26 Dom: HR-2022-1278-A.
- 27 Dom: 24-067745AST-ALAG.
- 28 Landbruksdirektoratet. 2025. *Tømmerhogst til en verdi av 8 mrd kroner i 2024*. Nettside: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/nyhetsrom/nyhetsarkiv/tommerhogst-til-en-verdi-av-8-mrd-kroner-i-2024#> Datert: 09.01.2025.
- 29 Svensson og Dalen (red). 2021. *Bærekraftig skogbruk i Norge*. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).
- 30 Økokrim. 2023. *Ulovleg hogst*.
- 31 Skjæraasen m.fl. 2025. *Først hogges skogen. Så blir biologen sendt inn*. NRK. Nettside: <https://www.nrk.no/dokumentar/xl/forst-hogges-skogen.-sa-blir-biologen-sendt-inn-1.17192020#authors--expand>. Datert: 09.01.2025.
- 32 Skjæraasen m.fl. 2025.
- 33 Økokrim. 2023.
- 34 Statistisk sentralbyrå. 2025. *Tømmerpriser til værs*. Nettside: <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/skogbruk/statistikk/skogavvirkning-for-salg/artikler/tommerpriser-til-vers#:> Datert: 05.05.2025.
- 35 Artsdatabanken. 2021. *Norsk rødliste for arter 2021*. Nettside: <https://lister.artsdatabanken.no/rodlisterforarter/2021>. Datert: 24.11.2021.

- 36 WWF Verdens Naturfond. Udatert. *Rovdyr i Norge*. Nettside: <https://www.wwf.no/dyr-og-natur/truede-arter/rovdyr-i-norge>. Hentet 01.06.15.
- 37 Svensson, m.fl. 2025. *Bestandsovervåking av ulv vinteren 2024-2025. Inventering av varg vinteren 2024-2025*. Rovdata, SLU Viltskadecenter og Universitetet i Innlandet. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia; 1-2025.
- 38 Svensson, m.fl. 2025.
- 39 Sveriges Lantuniversitet. 2025. *Varg på rødlistan*. Nettside. <https://www.slu.se/artdatabanken/rodlstade-arter/dagens-rodlstade-art/varg>. Datert: 08.05.2025.
- 40 Krange og Skogen. 2019. *Ulovlig jakt på store rovdyr*. Norsk institutt for naturforskning (NINA). Rapport 1663.
- 41 Tolletaten. 2025. *Trusselvurdering 2025*.
- 42 Andersen. 2024. *Ulovlig hummerfiske: - Verst på Sørlandet*. NRK. Nettside: <https://www.nrk.no/sorlandet/over-60-prosent-av-nasjonale-beslag-i-hummerfiske-gjort-pa-sorlandet-1.17070285> Datert: 05.10.2024.
- 43 Thorstad og Forseth. 2025. *Status for norske laksebestander i 2025*. NINA. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning. 21.
- 44 Miljødirektoratet. 2025. *Villaksen i krise: Åtvarar tjuvfiskarar*. Nettside: <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2025/juni/villaksen-i-krise-atvarar-tjuvfiskarar/>. Datert: 26.06.2025.
- 45 Tomren. 2025. *Det er berre ein laks – straffenivået for ulovlig laksefiske i sjø*. Miljøkrim 1/2025. Økokrim.
- 46 Miljødirektoratet. 2025. *Laks*. Nettside. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvars-omrader/arter-naturtyper/fiske/laks>. Datert: 22.06.2025.
- 47 Aronsen m.fl. 2020. *Rømt oppdrettslaks i 2019*. Havforskningsinstituttet. Rapportserie Fiske og havet 2020-3.
- 48 Fiskeridirektoratet. 2025. *Rømmingshendelser*. Nettside: <https://www.fiskeridir.no/statistikk-tall-og-analyse/data-og-statistikk-om-akvakultur/rommingshendelser>. Datert: 06.10.2025.
- 49 Kyst.no. 2024. *Ingen vet hvor mange fisk som har rømt*. Nettside: <https://www.kyst.no/fiskeridirektoratet-romming/ingen-vet-hvor-mange-fisk-som-har-romt/1611806>. Datert: 11.01.2024.
- 50 Dom: LG-2021-73085
- 51 Folkehelseinstituttet. 2024. *Deponering og forbrenning – råd og føringer*. Nettside: <https://www.fhi.no/kl/avfall-og-soppel/info-kommune-og-naring/rad-til-kommunen-om-avfall/> Datert 13.09.2024.
- 52 Miljødirektoratet. 2020. *Kunnskapsstatus marin forsøpling*.
- 53 Miljødirektoratet. 2022. *Begrense marin forsøpling og utslipp av mikroplast, veileder M-992*.

- 54 Fiskeridirektoratet. 2025. *Opprenskingstokt med nok en rekord av tapte fiskeredskaper*. Nettside: <https://www.fiskeridir.no/nyheter/opprenskingstokt-med-nok-en-rekord-av-tapte-fiskeredskaper>. Datert: 18.09.2025.
- 55 Miljødirektoratet. 2023. *Miljøundersøkelser i marint miljø etter akutt oljeforurensning*. Retningslinje for miljøundersøkelser.
- 56 Miljødirektoratet. 2024. *Landbasert akvakultur: Resultater fra landsdekkende tilsynsaksjon i 2024*. M-2978/2025
- 57 Miljødirektoratet. 2025. *Landbasert oppdrett har for dårlig utslippskontroll*. Nettside: <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2025/mai-2025/landbasert-oppdrett-har-for-darlig-utslippskontroll/> Datert 07.05.2025.
- 58 Europol. 2022. *Environmental crime in the age of climate change*.
- 59 Miljødirektoratet. 2025. *Brudd på tømmerforskriften gir overtredelsesgebyr*. Nettside: <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2025/mai-2025/brudd-pa-tommerforskriften-gir-overtredelsesgebyr/>. Datert 23.05.2025.
- 60 Europol. 2025. *The changing DNA of serious and organised crime*.
- 61 Rubach m.fl. 2023. *Kunnskapsstatus for tekstiler og tekstilavfall i Norge*. Norsk Institutt for bærekraftsforskning (NORSUS) og Norion Consult.
- 62 <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2024-05-13-849>
- 63 Systemiq, Handelens miljøfond og mepex. 2023. *Veien til sirkulær plast*. Synteserapport.
- 64 D'Angelo m. fl. 2025.
- 65 Norsirk m.fl. 2022. *EE-avfall på avveie*.
- 66 Miljødirektoratet. 2024. *Storaksjon avdekket flere tonn med ulovlig avfall*. Nettside: <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2024/desember-2024/storaksjon-avdekket-flere-tonn-med-ulovlig-avfall/> Datert: 10.12.2024.
- 67 German Environment Agency. 2020. *Scientific Opinion Paper: Effectively tackling the issue of millions of vehicles with unknown whereabouts*.
- 68 Numfor et al. 2021. *A Review of Challenges and Opportunities for End-of-Life Vehicle Recycling in Developing Countries and Emerging Economies: A SWOT Analysis*. *Sustainability*, vol. 13, nr. 9.
- 69 Numfor et al. 2021.
- 70 Europol. 2022. *Environmental crime in the age of climate change*.
- 71 Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). Udatert. *Fuglekriminalitet*. Faktaark for prosjektet «Fugleturisme i Midt- og Øst-Finnmark», et prosjekt i «Naturarven som verdiskaper (M)». Nettside: https://www.nibio.no/tema/landskap/fugleturisme/_/attachment/inline/d808c1ac-1a72-471a-a829-9cb34f6d08f8:6de566328562bbc661a5cbf1900c8fd80999268d/Fuglekriminalitet.pdf
- 72 Norsk institutt for bioøkonomi. Udatert.

- 73 Europol. 2025.
- 74 Miljødirektoratet. 2025. *Trygg netthandel*. Nettside: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/kjemikalier/trygg-netthandel/>. Datert 26.03.2025.
- 75 Nordic Council of Ministers. 2025. *Joint Nordic Control Dropshipping and Other E-Commerce*. TemaNord 2025:510.
- 76 Miljødirektoratet . 2025. *Trygg netthandel*. Nettside: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/kjemikalier/trygg-netthandel/>. Datert 26.03.2025.
- 77 Europol. 2025.
- 78 Interpol. Udatert. *Illicit goods - the issues*. Nettside: <https://www.interpol.int/Crimes/Illicit-goods/Illicit-goods-the-issues>. Hentet 20.05.25.
- 79 Europol. 2024. *Uncovering the Ecosystem of Intellectual Property Crime*.
- 80 Økokrim. 2020b. *Modell risikovurdering. Hvitvasking*.
- 81 Politidirektoratet. 2020. *I forkant av kriminaliteten. Forebygging som politiets hovedstrategi (2021–2025)*.
- 82 Bierud og Sandbak. 2025. *Strandsonen bygges ned - bit for bit*. NRK. <https://www.nrk.no/sorlandet/xl/strandsonen-bygges-ned--bit-for-bit-1.17219154>. Datert: 23.02.2025.
- 83 Riksrevisjonen. 2007. *Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge*. Dokument nr. 3:11 (2006–2007).
- 84 Holth & Winge og Sandkjær. 2023. *Maktfordeling og kontroll innen arealforvaltningen*.
- 85 Hole, Tomter og Gilbert. 2024.
- 86 Riksrevisjonen. 2019. *Riksrevisjonens undersøkelse av behandling av innsigelser i plansaker*. Dokument 3:7 (2018–2019).
- 87 Holth & Winge. 2025. *Et slag for statsforvalter – og det kommunale selvstyret*. Nettside: <https://www.holthogwinge.no/blog/et-slag-for-statsforvalter---og-det-kommunale-selvstyret>. Datert 11.08.2025.
- 88 Transparency International Norge. 2025. *Korrupsjonsindeksen 2024*. Nettside: <https://www.transparency.no/blog/rj5h17wqz4bf8mokfi80hwrwi4fzuo>. Datert: 11.02.2025.
- 89 Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. 2024. *Innbyggerundersøkelsen 2024*. Udatert. Nettside: <https://www.dfo.no/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2024>. Hentet 13.10.2025.
- 90 Egmont Group of Financial Intelligence Units. 2025.

Foto: Espen Strai, Politiet

ØKOKRIM

Postadresse: Pb. 2096 Vika, NO-0125 Oslo

Besøksadresse: C.J. Hambros plass 2 C, NO-0164 Oslo

Kontakt: 23 29 10 00 / post.okokrim@politiet.no

www.okokrim.no

Financial Intelligence Unit
Norway

Foto: Ki-generert av Økokrim